

Miljökonsekvensbeskrivning för
Ändring av detaljplaner för Västlänkens uppgång vid
Johannebergs- och Olof Wijksgatan, inom
stadsdelen Lorensberg i Göteborg

Samrådshandling
Juni 2016-06-30

Göteborgs Stad
Stadsbyggnadskontoret

Innehåll

INNEHÅLL	2
LÄSANVISNING	3
SAMMANFATTNING	5
1 INLEDNING.....	7
2 MILJÖBEDÖMNING	10
2.1 SYFTE.....	10
2.2 BEHOVSBEDÖMNING	10
2.3 AVGRÄNSNING	10
2.3.1 Geografisk avgränsning.....	11
2.3.2 Innehållsmässig avgränsning	11
2.3.3 Avgränsning i tid - horisontår	11
2.3.4 Avgränsning mot MKB för järnvägsplanen	12
2.4 BEDÖMNINGSGRUNDER FÖR MKB	13
3 ALTERNATIV	15
3.1 Planförslaget – Uppgång Artisten	15
3.2 Nollalternativet – Uppgång Fågelsången.....	17
3.3 Andra studerade men avfärdade alternativ	18
3.4 Förhållande till andra planer och projekt.....	19
4 MILJÖKONSEKVENSER AV DETALJPLAN FÖR STATION KORSVÄGENS VÄSTRA UPPGÅNG	20
4.1 KULTURMILJÖ OCH STADSILD	20
4.1.1 Förutsättningar och bedömningsgrunder	21
4.1.2 Konsekvenser av Uppgång Artisten (planförslaget)	24
4.1.3 Fortsatt arbete med skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder (Uppgång Artisten).....	26
4.1.4 Konsekvenser av Nollalternativet (Uppgång Fågelsången)	26
4.1.3 Fortsatt arbete med skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder (Uppgång Fågelsången).....	28
4.2 NATURMILJÖ	29
4.2.1 Förutsättningar och bedömningsgrunder	29
4.2.2 Konsekvenser av Uppgång Artisten (planförslaget)	31
4.2.3 Fortsatt arbete med skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder (Uppgång Artisten).....	32
4.2.4 Nollalternativets konsekvenser	32
4.2.3 Fortsatt arbete med skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder (Uppgång Artisten).....	33
4.3 SAMMANFATTANDE JÄMFÖRELSE.....	34
5 KONSEKVENSER FÖR ÖVERGRIPANDE OCH STRATEGISK MKB	35
5.1 REGIONAL UTVECKLING	35
5.2 STADENS KULTURMILJÖ	35
5.3 STADENS GRÖNSTRUKTUR.....	35
5.4 HUSHÅLLNING MED MARK- OCH VATTENRESURSER	36
5.5 NATIONELLA MILJÖKVALITETSMÅL OCH KOMMUNALA MILJÖMÅL.....	36
5.6 MILJÖKVALITETSNORMER	39
5.7 KUMULATIVA EFFEKTER	39
6 BEDÖMNING AV BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN	40
7 UPPFÖLJNING AV BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN	41
REFERENSER.....	42

Läsanvisning

Denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) avser en ändring av detaljplan med syfte att möjliggöra Stations Korsvägens västra uppgång.

Det har varit viktigt i framtagandet av denna MKB att förhållandet till MKB:er för *Järnvägstunneln* respektive *Station Korsvägen* är tydligt. Detta för att kunna sätta in den aktuella planen för västra uppgången i den övergripande och sammanvägda miljöbedömning som redan gjorts i dessa MKB:er.

Miljökonsekvensbeskrivningen är en del i de samrådshandlingar som Göteborgs Stad tillhandahåller i samband med samråd för detaljplanerna för järnvägstunneln Västlänken mellan Gullbergsvass och Almedal, och dess stationer. I det arbetet utreds bland annat de tekniska förutsättningarna och möjligheterna att bygga järnvägstunnel och stationer inom den korridor för vilken Trafikverket erhållit tillåtelse av regeringen.

För genomförandet av Västlänken krävs både nya detaljplaner och ändringar av befintliga detaljplaner. Fem detaljplaner tas fram för att ge utrymme för den planerade järnvägen; två för själva järnvägstunneln och en för respektive station (Station Centralen, Station Haga och Station Korsvägen). För varje detaljplan ska det göras en miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Sammanfattning

I detta kapitel ges en sammanfattning av MKB:n med de bedömda miljökonsekvenser som uppkommer vid genomförandet av planen.

Inledning

Inledningen innehåller en bakgrundsbeskrivning av Västlänken, en kort beskrivning av planprocessen, syftet med miljökonsekvensbeskrivningen och en sammanfattande beskrivning av det område som berörs av detaljplanerna. I kapitlet ges också en översiktlig beskrivning av allmänna intressen som kan beröras, såsom till exempel områden av riksintresse enligt miljöbalken.

Miljöbedömning

Avsnittet beskriver hur miljöbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningen har avgränsats utifrån geografi och innehåll. I kapitlet beskrivs även bedömningsgrunderna för miljökonsekvensbedömningen.

Alternativ

Här beskrivs de alternativ som studerats i miljökonsekvensbeskrivningen. Dessa är Uppgång Artisten (planförslaget) samt nollalternativet Uppgång Fågelsången (järnvägsplanens förslag). I detta avsnitt listas även de alternativ som avförts i ett tidigare skede med motiveringar till varför så skett.

Miljökonsekvenser av detaljplan för Västlänken, Station Korsvägens västra uppgång

De miljöaspekter vars förutsättningar kan komma att förändras av denna plan behandlas i nästa del, MKB för Station Korsvägens västra uppgång. Risk för betydande miljöpåverkan har avgränsats till Kulturmiljö och stadsbild och Naturmiljö. Beskrivningar och bedömningar av påverkan, effekt och konsekvenser görs.

Konsekvenser för övergripande och strategisk MKB

Här beskrivs detaljplanens konsekvenser för de övergripande aspekter som detaljplanerna för järnvägstunneln samt stationerna förväntats medföra. Förutom de aktuella detaljplanerna grundar sig dessa bedömningar även på den information som finns att tillgå från Trafikverkets arbete med järnvägsplanen.

Sammanfattning

Inledning och bakgrund

I behovsbedömningen för denna MKB för ändring av detaljplan har relevanta miljöaspekter avgränsats till Kulturmiljö och stadsbild samt Naturmiljö. Utöver bedömning av betydande miljöpåverkan för dessa aspekter har beskrivningar även tagits fram hur denna plan bidrar till nationella och kommunala miljömål, miljökvalitetsnormer samt hushållning med naturresurser enligt miljöbalken.

Detaljplanen omfattar de delar som krävs under mark för att nå markytan med en uppgång. Detta innebär att en gångtunnel från perrongen vid Station Korsvägen fram till västra uppgångens läge inklusive uppgången är det som ska bedömas.

Enligt planförslaget kommer uppgångsbyggnaden integreras i Artisten. Dess egenskaper ovan mark bestäms först i kommande planarbete för Campus Näckrosen och kan därför inte bedömas här.

Studerade alternativ

Följande alternativ har studerats i denna MKB:

- Uppgång Artisten (planförslaget)
- Nollalternativet Uppgång Fågelsången (järnvägsplanens förslag)

Alternativen beskrivs mer utförligt i avsnitt 3. Där beskrivs även kort de alternativ som studerats tidigare i planarbetet men valts bort i detta skede.

Sammanfattande jämförelse av konsekvenser

Planförslaget innebär marginella-liten negativa konsekvenser för kulturmiljö och stadsbild. Nollalternativet innebär stor negativ konsekvens för kulturmiljö och stadsbild.

Planförslaget är mycket bättre än nollalternativet. Konsekvensbedömningen kan dock komma att förändras i kommande detaljplaner ovan mark.

Planförslaget innebär liten negativ konsekvens för naturmiljön. Nollalternativet innebär måttliga-stora negativa konsekvenser för naturmiljön.

Planförslaget är bättre eller mycket bättre än nollalternativet. Konsekvensbedömningen kan dock komma att förändras i kommande detaljplaner ovan mark.

	Kulturmiljö och stadsbild	Naturmiljö
Uppgång Artisten (Planförslaget)	marginell-liten	Liten
Uppgång Fågelsången (Nollalternativet)	stor	måttlig-stor

Figur 1. Samlad bedömning av konsekvenser på berörda miljöaspekter av planförslaget och nollalternativet.

Konsekvenser för övergripande och strategisk MKB

Varken planförslaget eller nollalternativet väntas innebära någon märkbar skillnad i konsekvenser för den regionala utvecklingen mot vad som utretts i MKB för detaljplaner för Järnvägstunneln.

Varken planförslaget eller nollalternativet väntas innebära någon märkbar skillnad i konsekvenser för stadens kulturmiljö och stadsbild. Samma bedömning har gjorts för stadens gröstruktur och naturmiljö.

Nationella mål och miljökvalitetsnormer

Planförslaget ändrar inte förutsättningarna för nationell måluppfyllelse inom Västlänken. Berörda miljömål har bedömts vara *God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Förutsättningarna för staden att uppfylla de lokala miljömålen samt delmål väntas inte påverkas.

Förslaget till ändrad detaljplan påverkar inte miljökvalitetsnormer jämfört med vad som framkommit i tidigare MKB för Järnvägstunneln samt Station Korsvägen.

Bedömning och uppföljning av betydande miljöpåverkan

Föreliggande MKB visar att planförslaget inte innebär större negativa konsekvenser för berörda miljöaspekter. Föreliggande detaljplan ändrar därför inte bedömningen som görs i kap. 21 *Bedömning av betydande miljöpåverkan* i den samlade MKB:n för Västlänkens detaljplaner.

Det är viktigt att Göteborgs Stad och Trafikverket beaktar de förslag på skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder som förs fram i denna MKB när de i den fortsatta processen tillsammans ska ta fram förslag till ytterligare skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder för miljöpåverkan vid detaljplanernas genomförande.

1 Inledning

Göteborgs central är idag en så kallad säckstation. Dagens anläggning har nått sitt kapacitetstak och klarar bland annat inte fler tåg i rusningstid. Sedan slutet av 1990-talet har problemen i järnvägssystemet i och kring Göteborg varit tydliga. Störningar, med stora förseningar i järnvägstrafiken som följd, har varit vanliga under flera år. I början av 2000-talet inleddes därför ett organiserat samarbete mellan dåvarande Banverket, Västra Götalands-regionen, Västtrafik, Göteborgsregionens kommunalförbund och Göteborgs Stad. Samarbetet syftar till att utveckla järnvägsnätet i Göteborg så att det rymmer fler tåg och samtidigt ökar tillgängligheten till flera viktiga målpunkter i Göteborg. Samtidigt finns det stora behov även på vägsidan, inte minst för att stärka kommunikationerna över älven. Samarbetet ledde fram till Västsvenska paketet, där regionen och staten gemensamt satsar på vägar och järnvägar i Västsverige. Målen med Västsvenska paketet är bland annat att:

- skapa större arbetsmarknadsregioner
- ge förutsättningar för en attraktiv kärna i centrala Göteborg och utveckling längs fem huvudstråk
- en konkurrenskraftig kollektivtrafik
- en god livsmiljö
- förbättra kvaliteten i näringslivets transporter och stärka den internationella konkurrenskraften.

Järnvägssträckningen Västlänken är en viktig del av Västsvenska paketet och den enskilt största satsningen. Den nya järnvägen möjliggör genomgående tågtrafik mellan Olskroken och Almedal och meningen är att pendeltåg och regionaltåg inte ska behöva angöra dagens säckstation vid Göteborgs central. Västlänken ökar kapaciteten i järnvägsnätet kring Göteborg som helhet, dels genom att effektivisera tågpendling men också genom att frigöra befintligt järnvägsnät för fjärrtåg och godstrafik. Den planerade tågtunneln med sina tre stationer är avgörande både för att förverkliga de övergripande målen i Göteborgs Stads översiktsplan om en tät och tillgänglig stad och för Göteborgsregionens tillväxtstrategi. Västlänken bedöms vara av avgörande betydelse för en ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar tillväxt i Göteborgsregionen.

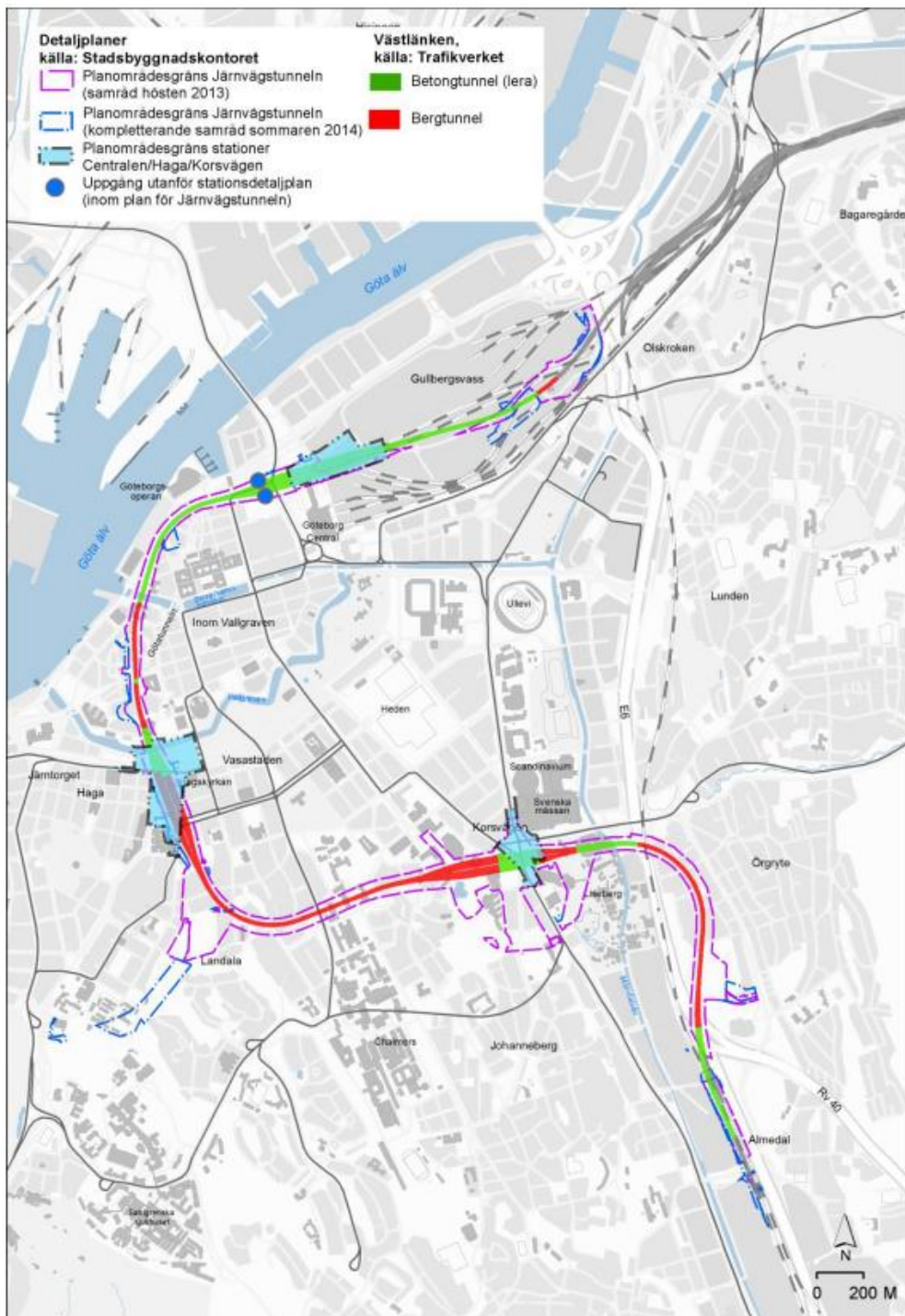
Västlänken är en ny järnvägssträckning som förbinder befintliga järnvägsspår mellan Olskroken och Almedal. En stor del av sträckan byggs som tunnel under centrala Göteborg mellan Gullbergsvass och Almedal. Utmed sträckan planeras stationer vid Centralen, Haga och Korsvägen, alla i tunnel under mark. Mellan stationerna är tunneln utformad som en dubbelspårstunnel med en bredd på ungefär 15 meter och en höjd på ungefär 10 meter. Detaljplanerna för de tre stationerna kommer att ge möjlighet för två plattformar och fyra spår.

Tunneln är totalt cirka 6 kilometer lång varav 4 kilometer anläggs i berg och resten i jord/lera. På sträckor genom jord byggs tunneln i betong och anläggs uppifrån i öppna schakt. Markytan återställs sedan till sitt ursprungliga skick förutom där det anläggs uppgångar eller schakt för tekniska anläggningar som till exempel för ventilation och tryckutjämning. Genom berg drivs tunneln fram under mark.

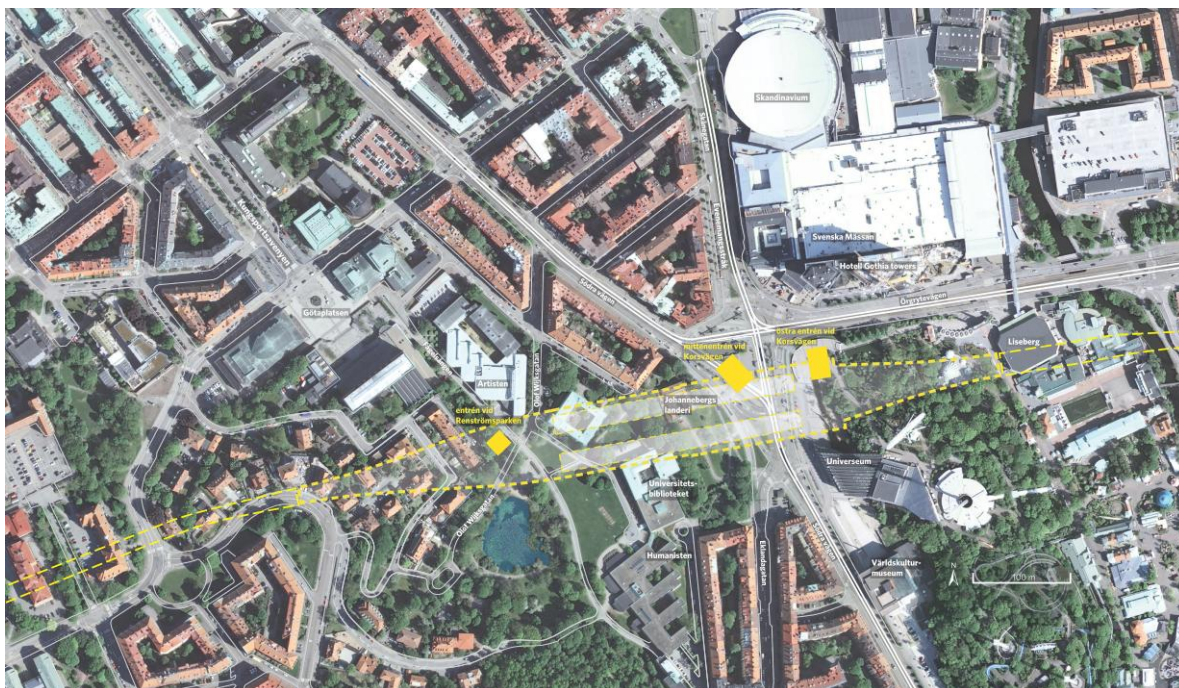
Trafikverket tar under åren 2012–2014 fram en järnvägsplan för Västlänken. Järnvägsplanen har föregåtts av idéstudie, förstudie och järnvägsutredning som resulterat i det nu aktuella förslaget till Västlänken. I december år 2007 beslutade dåvarande Banverket utifrån järnvägsutredningen att alternativet Haga–Korsvägen via Älvstranden skulle ligga till grund för den fortsatta planeringen.

Alternativets korridor har sedan dess marginellt justerats i remissomgångarna inför tillåtlighetsprövningen av projektet. Regeringen meddelade tillåtlighet för den justerade korridoren genom beslut 2014-06-26.

En översikt av Västlänkens linje (spårdragning), yttre planområdesgräns för järnvägstunneln samt stationerna Centralen och Haga finns i figuren nedan. Planområdet för aktuell detaljplan för Station Korsvägens västra uppgång har sedan översikten togs fram flyttats från Fågelsången till Artistens östra sida vid korsningen Johannebergsgatan/Olof Wijksgatan.

Figur 2. Översiktsbild för Västlänkens linje (spårdragning) och planområdesgräns för järnvägstunneln och stationerna. Läget för västra uppgången har flyttats till Artisten efter att bilden ovan togs fram.

Figur 3. Flygfotot visar Station Korsvägens utbredning enligt järnvägsplanen, markerad med gul streckad linje, inklusive plattformar och uppgångar. Läget för västra uppgången är här satt till norra Renströmsparken. I föreliggande planförslag har läget ändrats till en uppgång som integreras i Artisten. Illustration framtagen av Trafikverket.

En järnvägsplan kan enligt lagen om byggande av järnväg (1995:1649) inte antas om den strider mot gällande detaljplaner enligt Plan- och bygglagen. Detaljplanerna för järnvägstunneln ska tillåta fastställande av järnvägsplan och ska innehålla det som får järnvägsanläggningen att fungera. Detaljplaner för stationer hanterar därför också stadsutvecklingen och ska bland annat möjliggöra placering av uppgångar, byggnation av stationsbyggnader och trafikanslutningar.

Göteborgs Stad har bedömt att genomförandet av detaljplanerna kan antas medföra betydande miljöpåverkan (beslut 2012-11-23 SBK dnr 0635/11, 0636/11, 0367/11, 0638/11) och därmed behöver, i enlighet med 6 kap miljöbalken, en MKB upprättas.

2 Miljöbedömning

2.1 Syfte

Enligt miljöbalken, 5 kap. 11§, ska kommunen vid upprättande eller ändring av detaljplan göra en miljöbedömning av planen, om dess genomförande kan innebära en betydande miljöpåverkan. Syftet är att integrera miljöaspekter i planen eller programmet så att en hållbar utveckling främjas.

Enligt plan- och bygglagen, PBL (4 kap 34 §) ska en MKB upprättas om detaljplanen medger en användning av mark, byggnader eller andra anläggningar som kan innebära en betydande miljöpåverkan på miljön, hälsan eller hushållningen med mark, vatten och andra resurser.

2.2 Behovsbedömning

För att bedöma om genomförandet av detaljplanerna för Västlänken innebär betydande miljöpåverkan har Göteborgs Stad tagit fram ett underlag för behovsbedömning av miljökonsekvenser.

Staden har bedömt (beslut 2012-11-23 SBK dnr 0635/11, 0636/11, 0367/11 samt 0638/11) att ett genomförande av de aktuella detaljplanerna kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Stadens ställningstagande grundar sig på följande:

- Detaljplanerna kommer att medge järnväg avsedd för regionalståg/pendeltågstrafik, vilket utgör en verksamhet som alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt 3 § punkt 4 förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.
- Detaljplanerna kan komma att medge större underjordiska parkeringsanläggningar, som kan antas medföra betydande miljöpåverkan avseende flera aspekter.
- Detaljplanerna berör direkt eller indirekt flera områden som är av riksintresse, bland annat för kulturmiljö och naturmiljö.
- Detaljplanerna kan beröra arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).
- Miljökvalitetsnormer för luft, vattenförekomster, fiskvatten och buller berörs.

Vid avgränsningen för denna MKB har flera av dessa miljöaspekter kunnat avföras då aktuell detaljplan inte innebär några förändrade förutsättningar för bedömningen (se avsnitt 2.2.2).

Detaljplanen för Station Korsvägens västra uppgång innebär en mindre ändring men eftersom den ingår i ett större sammanhang med Västlänken har bedömningen gjorts att en miljökonsekvensbeskrivning behöver upprättas.

2.3 Avgränsning

När behovsbedömningen har konstaterat att genomförandet av en plan kan medföra betydande miljöpåverkan är nästa steg i processen att avgränsa miljöbedömningens och MKB:s innehåll beträffande omfattning och detaljeringsgrad. Syftet är bland annat att koncentrera arbetet till de miljöfrågor som är mest relevanta för de aktuella planerna. Det är även viktigt att avgränsa innehållet i förhållande till den parallella processen med framtagandet av MKB för järnvägsplanen som Trafikverket ansvarar för.

Vad en MKB ska innehålla regleras i 6 kap 12 och 13 §§ miljöbalken. Generellt ska en MKB till en plan eller ett program innehålla de uppgifter som är rimliga med hänsyn till:

- bedömningsmetoder och aktuell kunskap
- planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad
- allmänhetens intresse
- att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder.

2.3.1 Geografisk avgränsning

Berörda miljöaspekter naturmiljö och kulturmiljö och stadsbild har varit utgångspunkt för den geografiska avgränsningen. Utifrån vad utredning och bedömning kommer att visa, kan influensområdet för detaljplanen behöva differentieras för de två aspekterna.

Utredningsområdet centreras kring Artistens byggnad då nollalternativet innebär en uppgångsbyggnad på musikhögskolans södra sida, medan planförslagets läge är i den nordöstra delen av kvarteret.

2.3.2 Innehållsmässig avgränsning

Aktuell detaljplan för Västra uppgången reglerar endast de delar som krävs under mark för att nå markytan med en uppgång. Detta innebär att MKB:n kommer att beskriva förutsättningarna och konsekvenserna för uppgångens läge samt den gångtunnel som krävs under mark från perrongen vid stationen till den västra uppgången.

Utifrån behovsbedömningen (se 2.1 Behovsbedömning) föreslås följande aspekter behandlas i MKB för station Korsvägen, västra uppgången:

- Kulturmiljö och stadsbild
 - o Riksintresse för kulturmiljövården¹
 - Göteborgs innerstad [O 2:1-5]
 - o Kommunala kulturmiljöer²
 - Lorensberg 6:B (Renströmsparken, Gamla Hovrätten, f.d. Flickläroverket)
 - Lorensberg 6:D (Kvarteren Drottningholm och Ulriksdal)
- Naturmiljö³
 - o Träd och trädmiljöer
 - o Naturmiljöer av betydelse för landskap och rekreation

Ett samråd angående innehållsmässig avgränsning har för aktuell detaljplan har skett med Länsstyrelsen 2016-05-25.

2.3.3 Avgränsning i tid - horisontår

Avgränsningen i tid har gjorts på samma sätt som för MKB:n för Järnvägstunneln enligt nedan.

Planförslaget och nollalternativet ska jämföras med samma tidshorisont. I MKB:n för järnvägsplanen har Trafikverket antagit 2030 som jämförelseår, medan 2035 i flera fall används av Göteborgs stad vid beskrivning av framtidsscenario.

En annan aspekt för den tidsmässiga avgränsningen är den genomförandetid som fastställs för respektive detaljplan. Detaljplanerna för spårtunnel avses ha genomförandetid på fem år och stationerna tio år. Genomförandetiden räknas från när en detaljplan vinner laga kraft. De aktuella

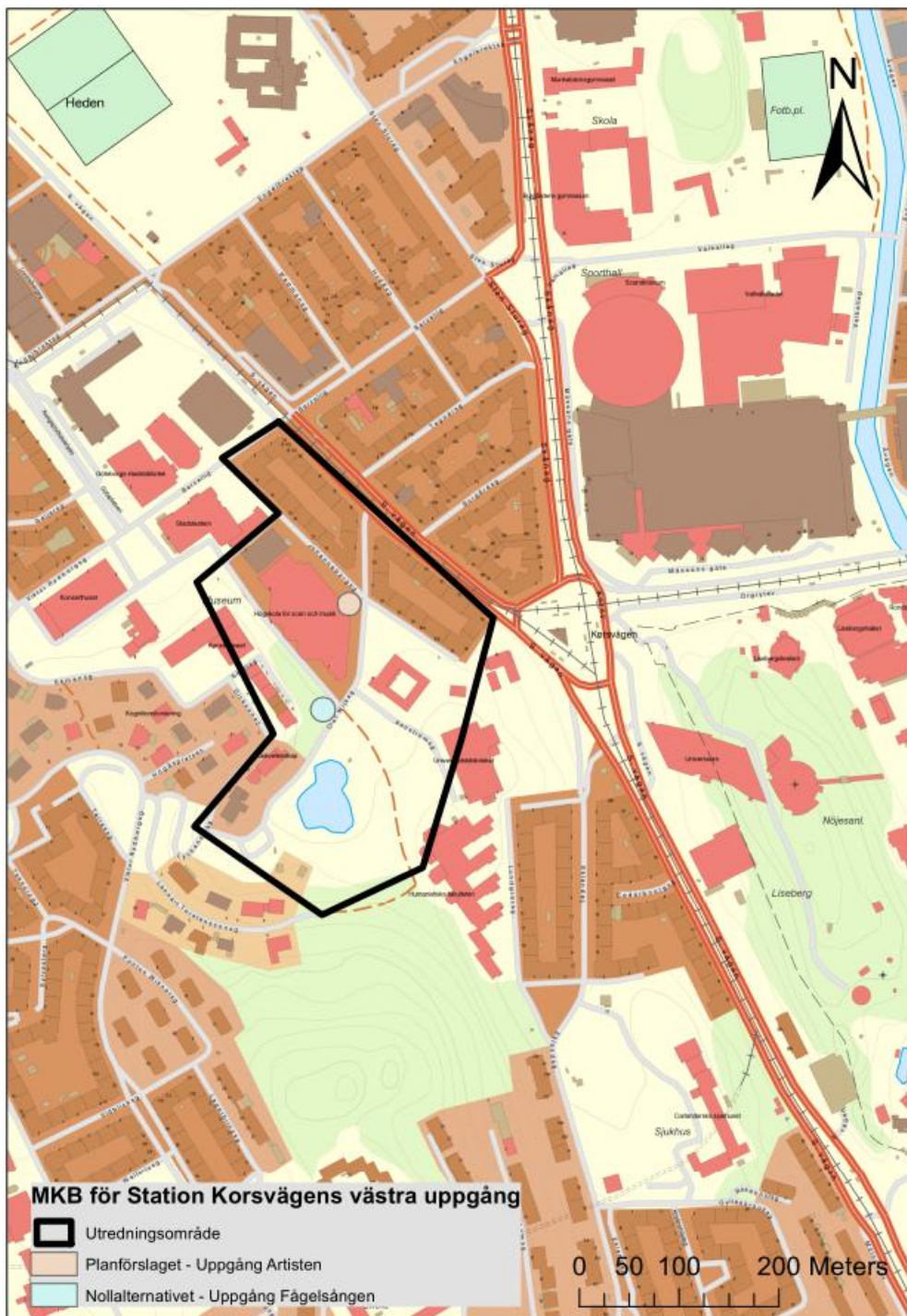
¹ Kulturmiljöbilaga Västlänken

² Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse – Ett program för bevarande Del 1, Göteborgs stad

³ Naturmiljöutredning för Västlänken i Göteborg – underlag för detaljplaner och miljökonsekvensbeskrivningar, Calluna 2013

detaljplanerna förväntas dock inte vara fullt utbyggda inom genomförandetiden eftersom anläggandet av Västlänken förväntas ta upp till sju år.

För MKB:n föreslås därför 2030–2035 användas som jämförelseår. Då kan Västlänken vara i drift och flera andra infrastrukturåtgärder och utbyggnadsplaner som samspelar också ha genomförts.

Figur 4. Utredningsområdet för denna MKB med de alternativ som utretts. Karta: Geodatasamverkan.

2.3.4 Avgränsning mot MKB för järnvägsplanen

Miljökonsekvensbeskrivningarna som tillhör detaljplanerna ska beskriva konsekvenserna av detaljplanernas föreslagna markanvändning och blir i förhållande till den MKB som Trafikverket tar fram mer allmän och icke teknisk.

Påverkan på kulturmiljövärden som ett resultat av t.ex. vibrationer eller sättningar vid schaktningen för gångtunneln utreds bäst inom Trafikverkets MKB i samband med framtagande av tekniska beskrivningar av arbetet.

Däremot ingår bestående effekter och konsekvenser som projektets genomförande får.⁴ Inarbetning av kompensationsåtgärder för driftskedet, t.ex. att planen medför borttagande av träd som kan behöva kompenseras genom återplantering, ingår därför i denna MKB.

2.4 Bedömningsgrunder för MKB

För att få enhetliga bedömningar av alla aspekter har nedanstående principer och skalor för bedömning av effekter och konsekvenser använts.

Effekter (förändringar av miljökvalitet som kan mätas eller registreras) redovisas i följande skala:

- Liten
- Måttlig
- Stor

Redovisning av effekter utgår generellt från utbredning (lokalt, regionalt eller globalt) och varaktighet; kortvariga/tillfälliga (månader), långvariga men reversibla (år) eller permanent/irreversibla.

Andra faktorer som spelar roll är om effekten är direkt eller indirekt, jämnt flödande eller varierande över tid samt om det är en kumulativ effekt av flera planerade eller pågående verksamheter. Även sannolikheten måste beaktas vid bedömning av både effekters och konsekvensers storlek.

Miljökonsekvenserna är en värdering av miljöeffekternas betydelse som utgår dels från effektens omfattning enligt ovan samt det värde som det specifika miljöintresset tillmäts. Grunderna för att värdera miljöintresset och betydelsen av effekter skiljer sig åt mellan de olika miljöaspekterna. Betydelsen av effekter värderas bland annat med hänsyn till relevanta bestämmelser, exempelvis miljöbalkens hushållningsbestämmelser, vedertagna rikt- eller gränsvärden och gällande miljökvalitetsnormer. För de olika bevarandebestämmelserna, som exempelvis kulturmiljö, är områdets eller objektets specifika kvaliteter, sårart och eventuellt lagstadgat skydd viktigt vid bedömning av miljökonsekvenserna. I tabellen nedan redovisas hur effekter och värdet av miljöintresset vägs samman till en konsekvensbedömning.

Miljöaspekternas/-intressenas värde redovisas i följande skala:

- Litet
- Måttligt
- Stort

Konsekvenser redovisas i följande skala:

- Ingen
- Marginell
- Liten
- Måttlig
- Stor

⁴ Ramböll, MKB Järnvägstunneln, s. 19

- Mycket stor

För de miljöaspekter där det trots inarbetade miljöåtgärder bedöms kvarstå negativa konsekvenser som är stora eller mycket stora bedöms det föreligga en risk att ett fullständigt genomförande av planen kan medföra betydande miljöpåverkan.

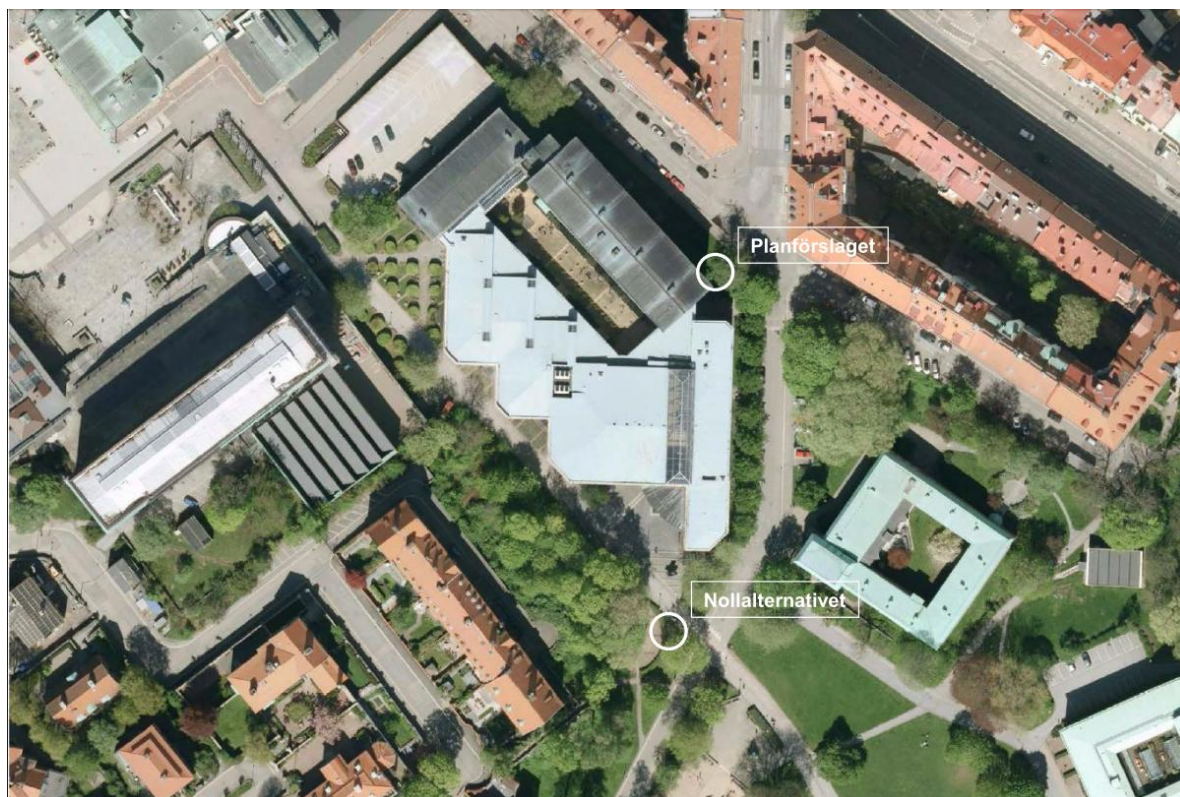
Tabell 2.2:2 Matris över konsekvensanalys utifrån värdering av effekt och miljövärde.

Effekt \ Miljövärde	Litet miljövärde	Måttligt miljövärde	Stort miljövärde
Liten +/- förändring	Marginell konsekvens	Liten konsekvens	Måttlig konsekvens
Måttlig +/- förändring	Liten konsekvens	Måttlig konsekvens	Stor konsekvens
Stor +/- förändring	Måttlig konsekvens	Stor konsekvens	Mycket stor konsekvens

Figur 5. Matris över konsekvensanalys.

3 Alternativ

Alternativen som utretts i denna MKB är ett planförslag (Uppgång Artisten) samt ett nollalternativ (Uppgång Fågelsången).

Figur 6. Utredningsalternativ för västra uppgången.

3.1 Planförslaget – Uppgång Artisten

Planförslaget innebär att den uppgångsbyggnad som finns i Trafikverkets järnvägsplan (norra delen av Renströmsparken) flyttas till en ny placering vid Musikhögskolan/Artisten. Tanken är att stationsuppgången ska integreras i en utbyggnad av skolan (se karta över alternativen i avsnitt 11.5 nedan). Ventilationsanläggningar kvarstår dock på det ursprungliga stället.

Den föreslagna platsen för stationsuppgången ligger i anslutning till korsningen Johannebergsgatan/Olof Wijksgatan. Mark som tas i anspråk är förgårdsmark med delvis hårdgjord yta, delvis gräsmatta med träd och buskar.

Detaljplanen reglerar inte en byggnad över uppgången, utan endast de delar som krävs under mark för att nå markytan med en uppgång. Anledningen är att staden vill studera den västra uppgångens utformning mer detaljerat i det kommande planarbetet för Campus Näckrosen, för att få en bra helhet i området.⁵ Antagandet i denna MKB är att planen kommer att innebära någon typ av byggnad ovan mark som ger avtryck i befintlig stadsbild och stadsbyggnadsmönster.

Den ändrade detaljplanen medger en gångtunnel under mark från perrongen till den västra uppgången. Den planerade sträckningen för gångtunneln under mark är från Renströmsparken i söder, längs Olof Wijksgatan fram till östra hörnet av Artisten där den kommer upp till gatunivå.

⁵ PM 2015-11-05, Station Korsvägens västra uppgång, Göteborgs stad – Stadsbyggnadskontoret

Förslaget medför en utvidgning av nuvarande tillåtna markanvändning som är samlingslokal, skola till att även innefatta järnvägsändamål, stationsuppgång.⁶

Planområdet för aktuell plan ligger norr om Renströmsparken i korsningen Johannebergsgatan/Olof Wijksgatan, mellan Artisten och Gamla Hovrätten.

Figur 7. Planområdet för västra uppgången har fått en vit markering.

Planen medför att en planbestämmelse utgår jämfört med gällande detaljplan (1480K-II-4255):

- n – ”trädet skall bevaras”. Ändringen innebär att två träd som skyddats av bestämmelsen troligtvis kommer behöva flyttas/tas bort.

⁶ Behovsbedömning, ”Förstudie till miljökonsekvensbeskrivning”

Figur 9. Utsnitt ur plankartan för järnvägstunneln (plankarta 4 av 5). Illustrationen visar placeringen av tekniska anläggningar (t_2) i Renströmsparken.

3.3 Andra studerade men avfärdade alternativ

Ett antal alternativ för västra uppgången har studerats, främst inom Stadsutvecklingsprogrammet för Korsvägen. Dessa är följande, med motiveringar till varför de valts bort:

1. Götaplatsen: Innebär en lång underjordisk förbindelse från perrongen, som kan upplevas som otrygg med relativt låga resenärslöden. Både otryggt och ekonomiskt omotiverat alternativ.
2. Johannebergsgatan: Bebyggelse hamnar nära inpå och skär av siktlinjer mot särskilt värdefull byggnad, Gamla Hovrätten. Byggnation kan påverka Gamla Hovrättens grundläggning. Även parkmiljön påverkas. Läget är beroende av att den nya kopplingen Johannebergsgatan – Lundgrensgatan fungerar.
3. Johannebergsgatan/Olof Wijksgatan: Trädklunga med förekomst av grova träd påverkas. En av almarna är rödlistad som akut hotad på den svenska rödlistan. Två av almarna utgör jätteträd. Parkmiljön i stort påverkas.
4. Universitetet (direkt norr om Hovrätten): Samma som 2 ovan fast ännu närmre Gamla Hovrätten.
5. Universitetet (direkt sydväst om Hovrätten): Parkmiljön kring Renströmsparken och Hovrätten påverkas. Utöver det samma som 4 ovan.
6. Korsvägen (direkt väster om f.d. Johannebergs landeri): Ej i gatumiljö, sämre tillgänglighet och trygghet med färre människor i rörelse dygnet runt.

3.4 Förhållande till andra planer och projekt

I området runt Korsvägen pågår arbete med ett antal detaljplaner. Trafikverket arbetar med planering och projektering för Västlänken. I detta arbete ingår påverkan på de miljöaspekter som direkt berörs av detaljplanen för järnvägstunneln.

Försörjningen med lokaler för universitetet utreds inom projektet Campus Näckrosen, och ska möjliggöra att Humanistiska fakulteten, Konstnärliga fakulteten och Universitetsbiblioteket kan samlas på samma inom samma område. Förslag finns enligt Akademiska Hus/Göteborgs universitet för ombyggnad av bl.a. Artisten och Gamla Hovrätten.⁷

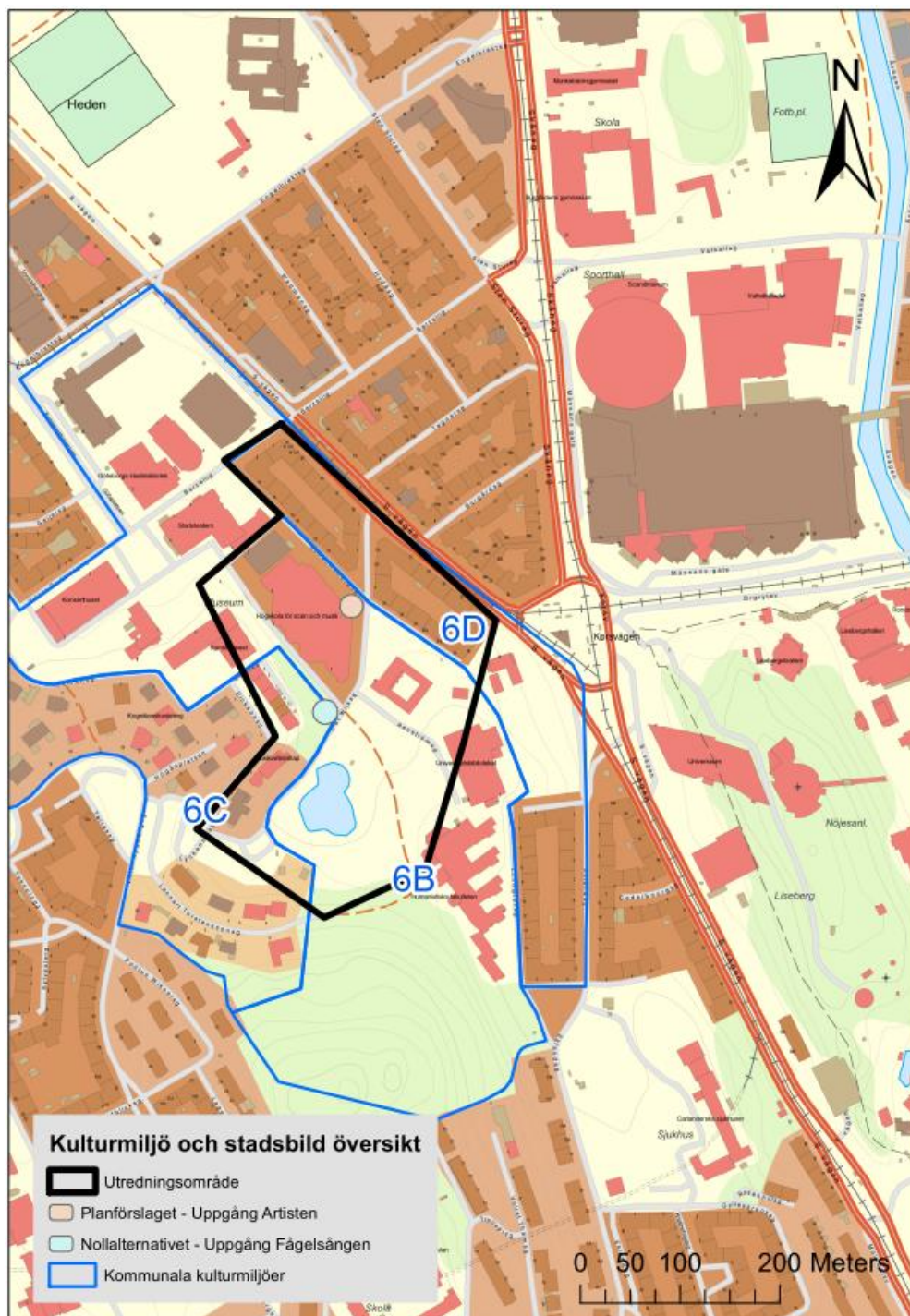
Det har inte ingått i denna MKB att utreda påverkan och konsekvenser för dessa projekt.

De kumulativa effekter som planen kan bidra till redovisas i avsnitt 5.7 Kumulativa effekter.

⁷ <http://www.akademiskahus.se/aktuellt/nyheter/2015/11/parallella-uppdrag-for-campus-nackrosen-genomforda/>

4 Miljökonsekvenser av detaljplan för Station Korsvägens västra uppgång

4.1 Kulturmiljö och stadsbild

Figur 10. Utredningsområdet med utredningsalternativ i förhållande till kommunala kulturmiljöer. Hela utredningsområdet omfattas av riksintresse för kulturmiljövården.

4.1.1 Förutsättningar och bedömningsgrunder

Riksintresset Göteborgs innerstad O2:1-5

Riksintressanta kulturmiljöer är miljöer där ett betydelsefullt historiskt skeende eller företeelse särskilt väl går att utläsa eller uppleva i dagens landskap. Det är sammansatta miljöer där landskapet, bebyggelse av olika slag, kommunikationsstrukturer eller andra fysiska uttryck tillsammans bildar en komplex helhetsmiljö.

Riksintressen för kulturmiljövården är områden som förändras i takt med samhällsutvecklingen, men där de kulturhistoriska värdena ska utgöra en särskilt tungt vägande aspekt vid beslut om ändrad markanvändning.

Riksintressena regleras sedan 1998 av miljöbalken då Naturresurslagen lyftes in i denna balk. Hanteringen av ett riksintresseområde regleras i 3 kap. 6 §:

Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Hela planområdet omfattas av riksintresse för kulturmiljövården, Göteborgs innerstad O2:1-5 (miljöbalken, 3:e kap.). Riksantikvarieämbetet har pekat ut området med följande motivering:

Motivering för riksintresset

”Storstadsmiljö, formad av funktionen som ”Sveriges port mot väster” och det för sjöfart, handel och försvar strategiska läget vid mynningen av Göta älvs vattensystem. Rikets främsta sjöfartsstad samt residensstad, domkyrko- och universitetsstad, präglad av tre seklers handelsaristokrati. Ett av de förnämsta exemplen på 1600-talets stadsanläggnings- och befästningskonst, och på stadsbyggandet under 1800- och 1900-talen. Den göteborgska byggnadstraditionen med dess olika stadsdelskaraktärer (Skolstad, Universitetsmiljö, Stiftsstad)”.

Uttryck för riksintresset (för aktuellt planområde)

”1900-talets stadsbyggande och fortsatta utvidgning av staden, med de inledande decenniernas terränganpassade, oregelbundna planmönster, men även fullföljande av rutnätstaden. Bostadsbebyggelse för olika samhällsskikt och som uttryck för olika stilepoker, och anläggningar för idrott, rekreation och nöjesliv. Övre Vasastaden-Lorensberg med institutionskomplex i parkmiljö och stenstadskvarter med inslag av landshövdingehus. Götaplatsen med omgivande kulturinstitutioner. Lorensbergs villastad och Nedre Johannebergs slutna hyreshuskvarter.”

Motiveringstexten för riksintresset är det kulturhistoriska sammanhang som gjort att kulturmiljön utpekats som riksintresse. Det är påverkan på läsbarheten av det kulturhistoriska sammanhanget i den fysiska miljön som avgör om en förändring innebär påtaglig skada.⁸ De kulturhistoriska sammanhang som har relevans för denna detaljplan har understrukits ovan.

För att konkretisera riksintressets läsbarhet inom de tre stationsområdena med omgivning har kulturmiljöunderlaget för Västlänken (Antiquum 2013; Tyréns 2014) satt upp ett antal värdeteman. För station Korsvägen med omgivning är dessa:

⁸ Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6§ miljöbalken, Handbok 2014-06-23

- A. Kommunikationshistoriskt viktig plats med lång tradition.
- B. Viktiga rester från landeriepoken
- C. Stadsbyggnadshistoriskt viktigt område**
- D. Viktiga spår av Jubileumsutställningen 1923**
- E. Byggnads- och arkitekturhistoriskt viktiga monument**
- F. Viktiga visuella samband och siktlinjer
- G. Renströmska parken**
- H. Värdefull fornlämningsmiljö
- I. Övrig stadsbildskvalitet

Värdeteman C och G berörs av planförslaget.⁹ Värdeteman D, E och G berörs av nollalternativet.

C. Stadsbyggnadshistoriskt viktigt område

Konkretisering (det som berör denna MKB i fetstilt):

*Korsvägen har ett stort stadsbyggnadshistoriskt värde genom att platsen med sina skilda stadsplaneideal och olika arkitektoniska stilideal ger en tydlig bild över hur staden har expanderat och vuxit fram. Mötet mellan 1800-talets rutnätsplan i norr och **1900-talets terränganpassade stadsplan i söder är särskilt intressant. Oregelbundenheter i terrängen, trappor och terrasser är viktiga för förståelsen av Lilienbergs stadsplan.** (Utdrag ur Kulturmiljöbilaga för Västlänken, s. 92)*

Kvarteren Drottningholm och Ulriksdal är en del av ett stadsbyggnadshistoriskt viktigt område som en del av Lilienbergs stadsplan från 1917. Byggnaderna i kvarteren uppfördes 1923-1927. Historik och karaktärsdrag har beskrivits utförligt i Kulturmiljöbeskrivning för Västlänken detaljplaner. F.d. Flickläroverket i kvarteret Tullgarn samspelar med kvarteren ovan och bildar en stadsmässighet och enhetlig stadsbild präglad av 1920–30-talet. Ny stationsbyggnad integrerad i Artisten förväntas beröra detta värdetema och dess värden.

G. Renströmsparken

Konkretisering (det som berör denna MKB i fetstilt):

***Renströmsparken som formades av markområden tillhörande landeriet Lyckan var en central del av Göteborgsutställning 1923 och parken i sig är mycket välbevarad från utställningstiden. Renströmsparken ingår i ett sammanhängande grönområde som har sina rötter i den odlingsmark och grönska som tillhört de landerier som omgav staden. Förutom parken i sig finns en del rester i terrängen av utställningens installationer, t ex fundamenten till den linbana som gick härifrån till Lisebergsområdet. Näckrosdammen är också ett viktigt spår av utställningen. Parken har i sig ett parkhistoriskt värde som en fritt formad stadspark i en romantisk, naturefterhärmande tradition. Inom och i anslutning till parken finns flera enskilda byggnader av högt kulturhistoriskt värde; Artisten, Universitetsbiblioteket, Hovrätten, radhus vid Dicksonsgatan i Lorensbergs villaområde samt Konstmuseet. Området har visuella kopplingar till Konstmuseet och Götaplatsen, Södra vägens stenstadskvarter, Näckrosdammen och Humanisten.** (Utdrag ur Kulturmiljöbilaga för Västlänken, s. 92)*

⁹ Tyréns, 2016

Artisten och Gamla Hovrätten ingår i konkretiseringen för riksintresset. F.d. flickläroverket är, tillsammans med Hovrätten, en av de viktiga institutionsbyggnader som vuxit fram i området kring Renströmsparken.

F.d. flickläroverket omfattar två flyglar. När nya Artisten uppfördes revs delar av den ena flygeln och hela skolgården bebyggdes. De nya delarna är sammanbyggda med de äldre. Materialval och stil är enhetligt och anpassat till omgivningen. Det gula teglet och skalan anknyter till övrig bebyggelse kring Götaplatsen.¹⁰

Skyddsåtgärder kan komma att bli nödvändiga för att ta tillvara riksintresset, mer om detta under alternativen nedan.

Kommunala kulturmiljöer

Kvarteren Drottningholm och Ulriksdal samt f.d. Flickläroverket/Artisten beskrivs i stadens bevarandeprogram samt i kulturmiljöunderlaget till denna plan.

Kvarteren Drottningholm och Ulriksdal omfattas av förvanskingsförbud i detaljplan (q): ”Ändring av en byggnad får inte förvanska dess karaktär eller anpassning till omgivningen”.

Kvarteret Tullgarn med Artisten omfattas av förvanskingsförbud i gällande detaljplan (q): ”Ändring av byggnad får inte förvanska dess karaktär eller anpassning till omgivningen.”¹¹

Enligt Boverket innebär förvanskingsförbud att det är de ”egenskaper som gör byggnaden värdefull som är skyddade. Klarlägger och respekterar man värdena kan man ändå ofta utföra olika åtgärder. För att klarlägga värdena kan ofta sakkunnig hjälp behövas.”¹² Antikvarisk förundersökning bör tas fram i de fall en ny markanvändning eller ny funktion för en särskilt värdefull byggnad är aktuell.

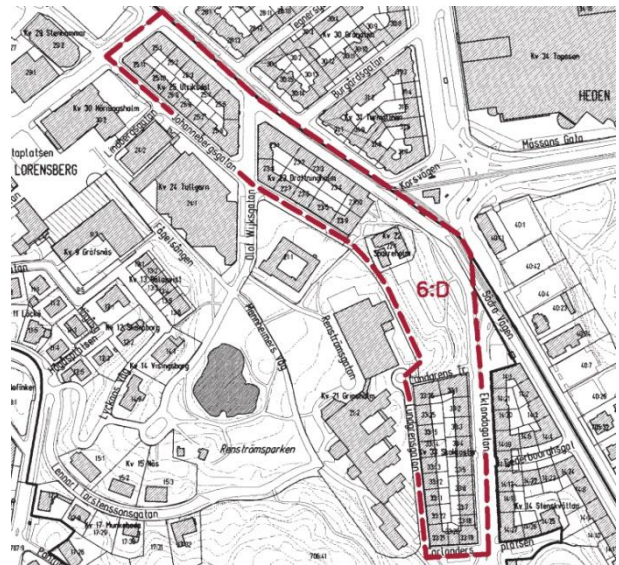
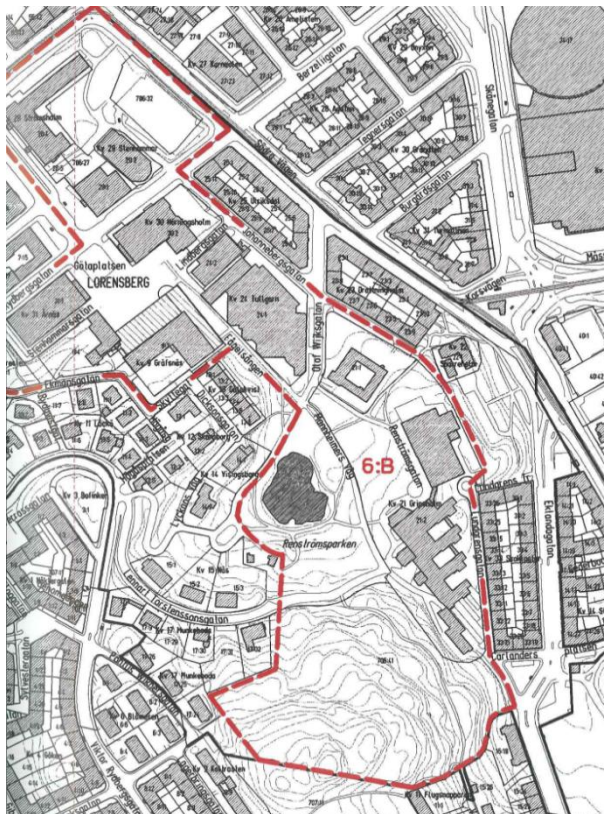
Gamla Hovrätten är belagd med rivningsförbud i gällande detaljplan (q): ”Byggnaden får ej rivas. Vid ut- och invändiga underhållsarbeten skall utförande beträffande utseende och kvalitet väljas om möjligt med originalutförande. Planlösningen skall i allt väsentligt bibehållas.”¹³

¹⁰ Tyréns, 2016

¹¹ Detaljplan för Musikhögskolan, inom stadsdelen Lorensberg i Göteborg, 1995-12-12. Plankarta FIIac 4255.

¹² Boverket, PBL Kunskapsbanken, ”Förvanskingsförbudet”

¹³ Tyréns, 2016

Figurer 11 och 12. Kommunal kulturmiljöer, områden 6:B (där Renströmsparken ingår) samt 6:D (där kvarteren Drottningholm och Ulriksdal ingår). Källa: Göteborgs bevarandeprogram – volym 1, del 1.

Stadsbild

Utredningsområdet präglas i norr av kvarteren Drottningholms och Ulriksdals storgårdskvarter. Byggnadernas höga skala, terränganpassning samt kvalitet i material och utformning ger en tät stadsmässighet med brutna siktlinjer kring Johannebergsgatan och Olof Wijksgatan. Planförslaget berör främst denna stadsbild. Av betydelse för stadsbilden är träden, bland annat två kastanjeträd samt en allé som berörs av planförslaget.

Utredningsområdet präglas i söder av parkmiljön samt universitets byggnader i fonderna. Förbindelsegången mellan Renströmsparken och Götaplatsen ("Fågelsången") ingår även i denna miljö. Nollalternativet berör främst denna stadsbild. Alternativet berör främst trädmiljö och rekreativmiljö med betydelse för denna stadsbild.

4.1.2 Konsekvenser av Uppgång Artisten (planförslaget)

Riksintresset Göteborgs innerstad O2:1-5

Miljövärde som berörs: *Måttligt*. Utredningsområdet omfattas av riksintresse och är av nationell betydelse. I konkretiseringen av värdetema G har Artisten utpekats som enskild byggnad med högt kulturhistoriskt värde. Byggnaden utgör ett enskilt värdeuttryck för det riksintressanta värdetemat, och är inte avgörande för detta. Därför bedöms värdet som måttligt. Värdet behöver utredas närmare i en antikvarisk förundersökning.

Påverkan av alternativ: *Ingen*. Bedömningen rör endast lokalisering för uppgångsbyggnad samt ändrad markanvändning. Värdetema G berörs men i vilken omfattning kan inte bedömas förrän utformning av uppgångsbyggnad tagits fram. Värdetema C berörs inte alls.

Konsekvens: *Marginell negativ konsekvens för riksintresset.* Rekommenderade skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder bör beaktas i kommande planarbete för att minimera konsekvenserna för riksintresset.

	A) Kommunikations-historiskt viktig plats med lång tradition	B) Viktig rester från landlepoken	C) Stadsbyggnads-historiskt viktigt område	D) Viktiga spår av Jubileumsutställningen	E) Byggnads- och arkitekturhistoriskt viktiga monument	F) Viktiga visuella samband	G) Renströms-parken	H) Värdefull fornlämningsmiljö	I) Övrig stadsbild
Uppgång Artisten (planförslaget)	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Marginell	Ingen	Ingen
Uppgång Fågelsången (nollalternativet)	Ingen	Ingen	Ingen	marginell	måttlig	Ingen	Stor	Ingen	Ingen

Figur 13. Bedömning av konsekvenser för riksintresse för kulturmiljövården. Riksintressets läsbarhet i området kring Korsvägen har konkretiserats genom formulering av riksintressanta värdeteman. För planförslaget berörs värdeteman C och G (inringade i rött).

Kommunala kulturmiljöer

Kvarteren Drottningholm och Ulriksdal samt f.d. Flickläroverket/Artisten.

Miljövärde som berörs: Måttligt. Artisten är en särskilt värdefull byggnad enligt PBL kap. 8 §13 och omfattas av förvanskingsförbud i detaljplan. Kvarteren Drottningholm och Ulriksdal kan först beröras i ett senare skede beroende på uppgångsbyggnadens utformning.

Påverkan av alternativ: Liten. Endast lokalisering för uppgångsbyggnad samt ändrad markanvändning bedöms. Beroende på uppgångsbyggnadens utformning kan påverkan öka. En rivning av f.d. flickskolan blir en stor påverkan, medan en ombyggnad blir måttlig eller liten beroende på hur var-sam den är.

Konsekvens: Liten negativ konsekvens för kommunala kulturmiljöer. Skyddsåtgärder kan bli viktiga i kommande planarbete. Antikvarisk förundersökning för gamla och nya Artisten rekommenderas.

Stadsbild

Planförslaget medför att två äldre kastanjeträd och större delen av en allé tas bort. Träden har viss betydelse för kulturmiljön och stadsbilden.

Miljövärde som berörs: Liten. Inte tillräckligt stort för att omfattas av betydande miljöpåverkan.

Påverkan av alternativ: Måttlig. Påverkan på stadsbild bedöms som måttlig om större delen av allén försvinner.

Konsekvens: Liten med beaktande av ovanstående.

Samlad bedömning av konsekvenser för kulturmiljö och stadsbild

Den samlade bedömningen är att planförslaget innebär marginell-liten negativ konsekvens för kulturmiljön och stadsbilden.

	Riksintresset	Kommunala kulturmiljöer	Stadsbild
Uppgång Artisten (Planförslaget)	marginell	Liten	Liten
Uppgång Fågelsången (Nollalternativet)	stor	stor	stor

Figur 14. Samlad bedömning kulturmiljö och stadsbild.

Förutsättningarna för bedömning av konsekvenser för kulturmiljön kan komma att ändras, bl.a. genom sekundära effekter av Campus Näckrosen.

Indirekta och sekundära effekter

Planens förslag för uppgången kommer att få en styrande effekt på det kommande planarbetet för Campus Näckrosen. Effekten blir att Artisten, som är ett viktigt uttryck för *värdetema G*, samt *särskilt värdefull byggnad (q)* enligt PBL, påverkas på något sätt (ombyggnad eller nybyggnad är inte fastställt).

- Varsam ombyggnad av befintlig byggnad som bevarar Artistens värdefulla egenskaper innebär oförändrad konsekvens mot ovan.
- Nybyggnad som innebär förvanskning av byggnadens värdefulla egenskaper och anpassning till omgivningen gör att den samlade negativa konsekvensen blir stor.

4.1.3 Fortsatt arbete med skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder (Uppgång Artisten)

Förslag till skyddsåtgärder

- Värdetema C: Kvarteren Drottningholms och Ulriksdals betydelse i stads- och gatubilden bevaras intakt. Uppgångsbyggnad utförs inom befintligt kvartersmönster och ej högre än dessa byggnader.
- Värdetema G: Uppgångsbyggnaden integreras på ett respektfullt sätt med befintlig bebyggelse. F.d. flickläroverket med väl ansluten tillbyggnad från 1992 mot Renströmsparken och Konstmuseet får inte förvanskas och den goda anpassningen till omgivningen kvarstår.
- Artisten är en särskilt värdefull byggnad enligt Plan- och bygglagen. En antikvarisk förundersökning bör tas fram som utreder kvarterets exteriöra, interiöra och miljömässiga värden. Syftet är att kunna ta fram ett förslag på uppgångsbyggnad som inte ökar de negativa konsekvenserna av planen.

Förslag till kompenserande åtgärder

- Återställande av trädallé för stadsbilden.
- Kan komma att krävas beroende på utformning och utbredning av kommande bebyggelse som en del av projektet Campus Näckrosen.
- Kompenserande åtgärder bör hanteras som en integrerad del av den övergripande utvecklingen av området. Förslag på denna typ av åtgärder finns i *PM Åtgärdsförslag vid Korsvägen-Liseberg*.¹⁴ Åtgärdsförslagen behöver revideras och specificeras i takt med att bebyggelseutvecklingen i projektet Campus Näckrosen konkretiseras.

4.1.4 Konsekvenser av Nollalternativet (Uppgång Fågelsången)

Nollalternativet är det läge för västra uppgången som föreslås i järnvägsplanen, vid Renströmsparkens norra sida. Konsekvenserna av detta alternativ har utretts. *Negativa konsekvenser för kulturmiljön av uppgångens läge bedömdes bli måttliga-stora* ”beroende på utformning av uppgångsbyggnaden.”¹⁵ Nedan följer en bedömning enligt samma kriterier som för planförslaget.

¹⁴ PM Åtgärdsförslag vid Korsvägen-Liseberg, Göteborgs stadsmuseum 2015-06-18

¹⁵ Tyréns, 2014, s. 98

Riksintresset Göteborgs innerstad O2:1-5

Nollalternativets läge i Renströmsparkens norra del innebär marginella-stora negativa konsekvenser för riksintresset (värdeteman D, E och G).

	A) Kommunikations-historiskt viktig plats med lång tradition	B) Viktig rester från landlepoken	C) Stadsbyggnads-historiskt viktigt område	D) Viktiga spår av Jubileumsutställningen	E) Byggnads- och arkitekturhistoriskt viktiga monument	F) Viktiga visuella samband	G) Renströmsparken	H) Värdefull fornlämningsmiljö	I) Övrig stadsbild
Uppgång Artisten (planförslaget)	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen	Marginell	Ingen	Ingen
Uppgång Fågelsången (nollalternativet)	Ingen	Ingen	Ingen	marginell	måttlig	Ingen	Stor	Ingen	Ingen

Figur 15. Konsekvenser av nollalternativet för riksintressanta värdeteman.

En placering av en stationsuppgång i Renströmsparken bedöms få en stor negativ konsekvens för miljöns parkhistoriska och upplevelsemässiga värde (Tema G) då dess funktion som lugn och avskärmad stadspark förändras samt måttlig eller stor negativ konsekvens för Lorensbergs villastads fondverkan mot platsen (Tema E) beroende på hur stor en ev stationsbyggnad skulle bli. Placeringen bedöms få en måttlig negativ konsekvens för dess kulturhistoriska innehåll med avseende på Jubileumsutställningen 1923 (Tema D).

Utdrag ur Kulturmiljöbilaga till MKB för detaljplaner för Västlänken (2014)

Denna samlade bedömning grundades på en bedömning av de negativa konsekvenserna för respektive riksintressant värdetema.

Betydande miljöpåverkan och påtaglig skada på riksintresset kan undvikas genom att följa skyddsåtgärderna nedan.

Miljövärde som berörs: Stort. Riksintresse för kulturmiljövården, av nationellt intresse. Inte endast enskilda värden som berörs utan även helhetsmiljöer (Renströmsparken, Lorensbergs villastad), flera värdebärande uttryck kopplade till värdeteman D, E och G. Övriga teman som inte berörs ingår inte i bedömningen.

Påverkan av alternativet: Var för sig sker en måttlig påverkan på värdeteman, förutom värdetema G där påverkan är stor.

Konsekvens: Stor negativ konsekvens för riksintresset.

Kommunala kulturmiljöer – Renströmsparken (6:B) och Lorensbergs villastad (6:C)

Miljövärde som berörs: Stort. Renströmsparken har ett stort parkhistoriskt och upplevelsemässigt värde. Lorensbergs villastads fondverkan mot platsen har ett stort värde.

Påverkan av alternativet: Måttlig påverkan genom att Renströmsparkens funktion som lugn och avskärmad stadspark förändras. Måttlig påverkan på Lorensbergs villastads fondverkan mot platsen, beroende på uppgångsbyggnadens storlek.

Konsekvens: Stor negativ konsekvens för kommunala kulturmiljöer.

Stadsbild

Miljövärde som berörs: Renströmsparken har ett stort värde för stadsbilden i området, där öppenheten skapar fondverkan mot omgivande institutionsbebyggelse för universitetet samt Lorensbergs villastad.

Påverkan av alternativet: Måttlig påverkan på Lorensbergs villastads fondverkan mot platsen, beroende på uppgångsbyggnadens storlek.

Konsekvens: Stor negativ konsekvens för stadsbilden.

Samlad bedömning av konsekvenser för kulturmiljön

Sammantaget innebär nollalternativet stor negativ konsekvens för kulturmiljön.

	Riksintresset	Kommunala kulturmiljöer	Stadsbild
Uppgång Artisten (Planförslaget)	marginell	Liten	Liten
Uppgång Fågelsången (Nollalternativet)	stor	stor	stor

Figur 16. Samlad bedömning av konsekvenser av nollalternativet för kulturmiljö och stadsbild.

Indirekta och sekundära effekter

Alternativet för uppgången kommer att få en indirekt effekt i form av kommande uppgångsbyggnad ovan mark. Uppgångsbyggnaden kommer att innebära mer rörelse i parkmiljön som troligtvis påverkar karaktären av lugn och avskärmad stadspark.

Beroende på uppgångsbyggnadens storlek och utformning kan påverkan sjunka eller öka och därmed konsekvensbedömningen ändras.

4.1.3 Fortsatt arbete med skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder (Uppgång Fågelsången)

Skyddsåtgärder

- Värdetema C: Kvarteren Drottningholms och Ulriksdals betydelse i stads- och gatubilden bevaras intakt. Uppgångsbyggnad utförs inom befintligt kvartersmönster och ej högre än dessa byggnader.
- Värdetema G: Uppgångsbyggnaden integreras på ett respektfullt sätt med befintlig bebyggelse. F.d. flickläroverket med väl ansluten tillbyggnad från 1992 mot Renströmsparken och Konstmuseet får inte förvanskas och den goda anpassningen till omgivningen kvarstår.
- Artisten är en särskilt värdefull byggnad enligt Plan- och bygglagen. En antikvarisk förundersökning bör tas fram som utreder kvarterets exteriöra, interiöra och miljömässiga värden. Syftet är att kunna ta fram ett förslag på uppgångsbyggnad som inte ökar de negativa konsekvenserna av planen.

Kompenserande åtgärder

- Kommer inte krävas med nuvarande förslag till ändring av detaljplan.
- Kan komma att krävas beroende på utformning och utbredning av kommande bebyggelse som en del av projektet Campus Näckrosen.
- Kompenserande åtgärder bör hanteras som en integrerad del av den övergripande utvecklingen av området. Förslag på denna typ av åtgärder finns i *PM Åtgärdsförslag vid Korsvägen-Liseberg*.¹⁶ Åtgärdsförslagen behöver revideras och specificeras i takt med att bebyggelseutvecklingen i projektet Campus Näckrosen konkretiseras.

¹⁶ PM Åtgärdsförslag vid Korsvägen-Liseberg, Göteborgs stadsmuseum 2015-06-18

4.2 Naturmiljö

4.2.1 Förutsättningar och bedömningsgrunder

I naturmiljöutredningen för MKB:n för Västlänkens detaljplaner görs bedömningar av naturvärde och känslighetsbedömningar. Naturvärdet bedöms m.h.a. två kriterier: ekosystemkriteriet och artkriteriet.¹⁷

Flera objekt med höga naturvärden pekas ut kring Korsvägen ovanpå tunnelkorridoren, bl.a. en ansenlig mängd grova, gamla träd och hålträd. Ett flertal träd är klassade till högsta naturvärde.

Området söder om Näckrosdammen, Renströmsparken och Liseberg har potential för turkduva, mindre hackspett och fågellivet i allmänhet liksom för fladdermöss. Aktuellt planområde ligger på långt avstånd från detta område.

Naturvärdesinventering och skyddsvärda träd

I utredningen pekades områden med påtagligt naturvärde 4:110 (orange skikt) samt belägenhet av skyddsvärda träd (svart stjärna) ut. Identifieringen av skyddsvärda träd har skett i enlighet med Naturvårdsverkets definition.¹⁸

Förutom naturmiljöinventeringen finns ett åtgärdsprogram som tagits fram i samband med järnvägsplanerna med målet att på individnivå för träden kunna förebygga skador och minimera inverkan under byggnationen. I åtgärdsprogrammet finns en prioriteringsordning enligt följande:

1. Bevara på plats
2. Tillfällig flytt
3. Permanent flytt inom närområdet
4. Permanent flytt inom staden
5. Träd tas ned och ersätts med nya efter avslutad byggfas.

I första hand ska träden bevaras på plats så långt det är möjligt, antingen genom att anpassa bland annat arbetsområden och trafikomläggningar runt träden eller med hjälp av olika individuellt utformade tekniska lösningar. I de fall då detta inte är tekniskt möjligt eller ekonomiskt försvarbart är nästa steg att flytta träd tillfälligt för att sedan flytta tillbaka dem efter avslutat arbete. Ett tredje steg är permanent flytt, i första hand inom närområdet och i andra hand inom staden. En sista åtgärd är att trädet efter att Västlänken är byggd ersätts med ett nytt träd.¹⁹

I det fortsatta arbetet kommer ett åtgärdsprogram tas fram för varje träd eller grupper av träd som beskriver hur de ska hanteras vidare före, under och efter byggnationen. Det är trädets skyddsvärde som bestämmer val av åtgärd.

Utöver det är även Göteborgs stads trädpolicy vägledande.

Planförslaget – Uppgång Artisten

Längs Artisten vid Olof Wijksgatan är en ensidig allé med lövträd som omfattas av biotopskydd, som berörs av västra uppgångens läge. Dessa har inte bedömts som särskilt värdefulla.²⁰

¹⁷ Calluna (2013), för innebörden av kriterierna se s. 11

¹⁸ Naturvårdsverkets hemsida

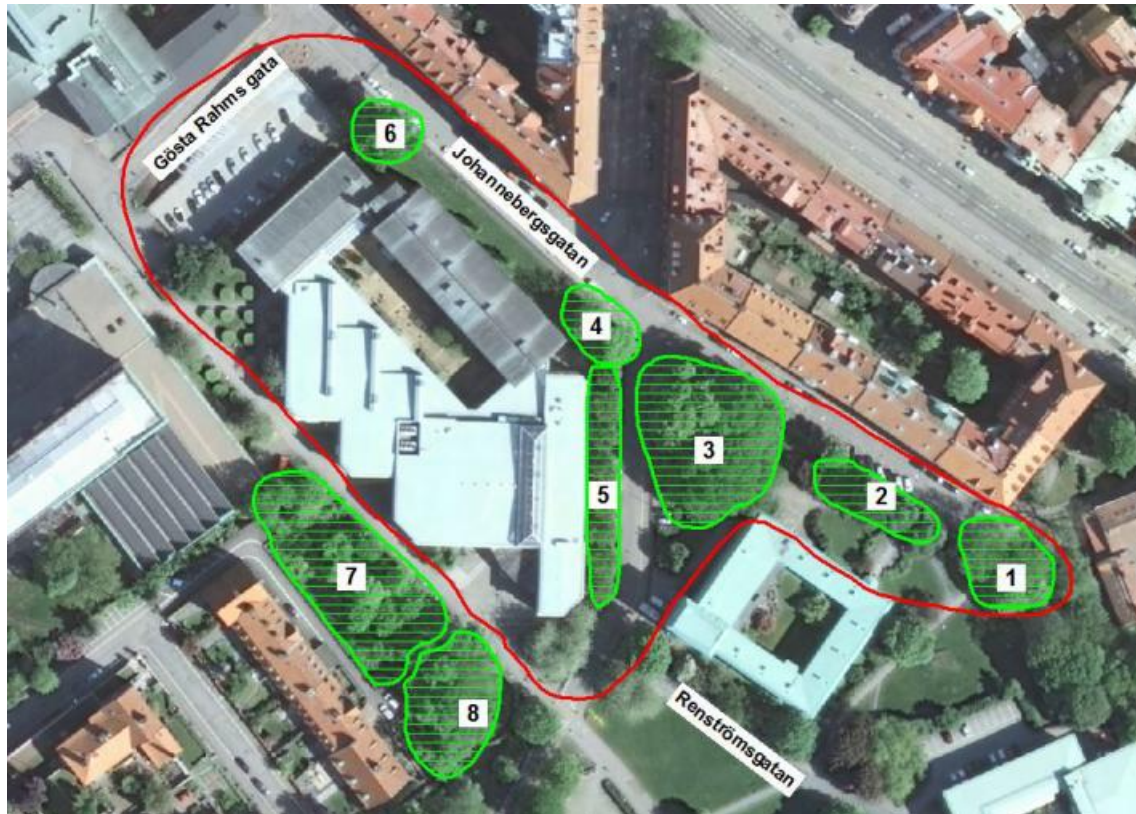
¹⁹ Detaljplaner för Västlänken, Station Korsvägen, Miljökonsekvensbeskrivning, s. 90

²⁰ Naturvärdesbedömning 2016-04-19, Göteborgs stad

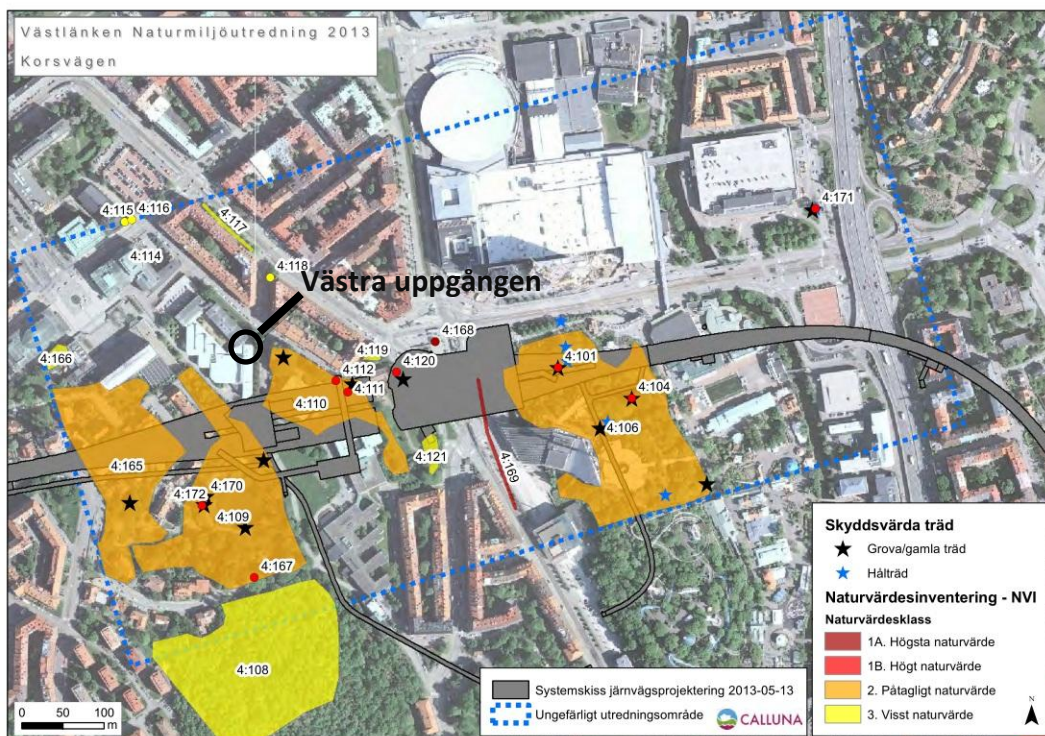
Två av träden, i östra hörnet av Artisten, är äldre och mäter en större diameter (datering saknas). Det har dock inte pekats ut som skyddsvärda i naturmiljöinventeringen eller naturvärdesbedömningen.

Nollalternativet – Uppgång Fågelsången

En särskilt värdefull trädmiljö (nr 8 i Naturvärdesbedömningen) berörs av läget för uppgångsbyggnaden. Miljön innehåller flera almar som är rödlistade som akut hotade (CR) inklusive ett jätteträd.

Figur 17. Trädmiljöer 4 och 5 berörs av planförslaget, men innehåller inga särskilt skyddsvärda träd. Trädmiljö nr 8 tangeras av nollalternativets uppgångsbyggnad, och omfattar flera grova almar (CR) varav ett jätteträd.

Figur 18. Kartering av Naturmiljöutredningen för Västlänken, Station Korsvägen av Calluna, 2013-12-13²¹

Naturmiljö med betydelse för rekreation

Enligt Göteborgs stads trädpolicy²² kan träd i stadsmiljön ha flera positiva effekter:

- Förbättra mikroklimatet på en plats genom att skugga, dämpa vind och minska upplevelsen av buller, vilket gör stadsmiljön mer behaglig.
- Minska stress och sjukdom genom att mjuka upp den annars hårda stadsmiljön, vilket påskyndar psykologisk återhämtning och ger en känsla av välmående.
- Bevara en kontinuitet genom att leva länge och tillhandahålla en emotionell och fysisk koppling till platsens historia.

4.2.2 Konsekvenser av Uppgång Artisten (planförslaget)

Naturvärden, skyddsvärda träd

Miljövärde som berörs: -. Trädens skyddsvärde är lågt och ligger utanför bedömningsskalan för betydande miljöpåverkan. Planområdet för uppgången ligger utanför område med påtagligt naturvärde som pekats ut i Naturmiljöinventeringen.

Påverkan av alternativ: Planförslaget innebär att en stor del av allén samt de två äldre kastanjeträden tas bort. Detta innebär en måttlig påverkan.

Konsekvens: Liten för naturvärden, skyddsvärda träd.

²¹ Calluna, 2013

²² Trädpolicy Göteborgs stad – en gemensam syn på plats- och gatuträd i staden

Naturmiljö med betydelse värde för rekreation

Miljövärde som berörs: Liten. Allén längs Olof Wijksgatan är en kvalité i stadsmiljön och ger ett lugn till gatumiljön och mjukar upp denna.

Påverkan: Påverkan på rekreationsvärden bedöms som måttlig då hela eller stor del av allén försvinner men flera träd förutsätts kunna återplanteras/nyplanteras.

Konsekvens: Liten för naturmiljö med värde för rekreation.

Påverkan på rekreationsvärden kan ändras om återplantering inte är möjlig.

Samlad bedömning av konsekvenser för naturmiljön

Sammantaget innebär planförslaget liten negativ konsekvens för naturmiljön.

	A) Naturvärden, skyddsvärda träd	B) Naturmiljö, rekreation
Uppgång Artisten (planförslaget)	Liten	Liten
Uppgång Fågelsången (nollalternativet)	Stor	Måttlig

Figur 19. Samlad bedömning av konsekvenser för naturmiljön av planförslaget

4.2.3 Fortsatt arbete med skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder (Uppgång Artisten)

Trädmiljöer

- För de äldre träd i kvarterets östra hörn som behöver flyttas under byggskedet bör återplantering på samma plats eller i direkt närhet till detta utredas (åtgärdstyp prio 2). I andra hand kan träden återplanteras på annan plats i staden. I sista hand bör nyplantering genomföras på lämpligt ställe för att kompensera för förlorade gröna rekreationsvärden i gatumiljön.
- För de yngre träd i allén som behöver flyttas under byggskedet rekommenderas återplantering (åtgärdstyp 2) eller nyplantering på samma plats (åtgärdstyp 5).
- För övriga träd i området som ska sparas rekommenderas skyddsåtgärder, t.ex. plank mellan byggområde och trädmiljöer, och sanktioner för entreprenörer om åtgärderna inte följs, t.ex. om ett träd avverkas eller skadas.

4.2.4 Nollalternativets konsekvenser

Naturvärden, skyddsvärda träd

Miljövärde som berörs: Stort. Trädmiljö med rödlistade (akut hotade, CR) almar inklusive ett jätte-träd berörs. Ingår även i område med påtagligt naturvärde (4:109).

Påverkan av alternativ: Stor. Hela trädmiljön berörs av uppgångsbyggnaden.

Konsekvens: Stor för naturvärden, skyddsvärda träd.

Naturmiljö med värde för rekreation

Miljövärde som berörs: Måttligt. Trädmiljön är ett viktigt inslag i Renströmsparken och vid förbindelsegången till Götaplatsen. Miljön används inte för rekreation i någon större utsträckning.

Påverkan: Påverkan på rekreationsvärden bedöms som måttlig då hela eller stor del av trädmiljön försvinner.

Konsekvens: Måttlig för naturmiljö med värde för rekreation.

Ett sätt att minska påverkan är att ta fram skydds- och kompensationsåtgärder för träden i en åtgärdsplan, se avsnitt 4.2.3 nedan.

Samlad bedömning av konsekvenser för naturmiljön

Nollalternativet innebär sammantaget måttliga-stora negativa konsekvenser för naturmiljön i form av uppgångsbyggnadens ingrepp i område med särskilt värdefulla träd, påtagligt naturvärde och måttliga rekreationsvärden. Stationsbyggnaden kan verka störande för kopplingen mellan Renströmsparken och den gröna förbindelsegången Fågelsången, som tillsammans med omgivningen skapar en sammanhängande grönstruktur.

	A) Naturvärden, skyddsvärda träd	B) Naturmiljö, rekreation
Uppgång Artisten (planförslaget)	Liten	Liten
Uppgång Fågelsången (nollalternativet)	Stor	Måttlig

Figur 20. Samlad bedömning av konsekvenser för naturmiljön av nollalternativet.

4.2.3 Fortsatt arbete med skyddsåtgärder och kompenserande åtgärder (Uppgång Fågelsången)

Trädmiljöer

- För de skyddsvärda träd som behöver flyttas under byggskedet bör återplantering på samma plats eller i direkt närhet till detta utredas (åtgärdstyp prio 2). I andra hand kan träden återplanteras på annan plats i staden. I sista hand bör nyplantering genomföras på lämpligt ställe för att kompensera för förlorade gröna rekreationsvärden i gatumiljön.
- För yngre träd som tillfälligt behöver flyttas under byggskedet rekommenderas återplantering eller nyplantering som återställer rekreativa värden samt värden för stadsbild.
- För övriga träd i området som ska sparas rekommenderas skyddsåtgärder, t.ex. plank mellan byggområde och trädmiljöer, och sanktioner för entreprenörer om åtgärderna inte följs, t.ex. om ett träd avverkas eller skadas.
- För skyddsvärda träd som inte kan återplanteras bör det bli aktuellt med kompensationsåtgärder, t.ex. i form av skydd av andra trädmiljöer i närområdet

4.3 Sammanfattande jämförelse

Planförslaget innebär marginella-liten negativa konsekvenser för kulturmiljö och stadsbild.

Nollalternativet innebär stor negativ konsekvens för kulturmiljö och stadsbild.

Planförslaget är mycket bättre än nollalternativet.

Konsekvensbedömningen kan dock komma att förändras i kommande detaljplaner ovan mark.

Planförslaget innebär liten negativ konsekvens för naturmiljön.

Nollalternativet innebär måttliga-stora negativa konsekvenser för naturmiljön.

Planförslaget är bättre eller mycket bättre än nollalternativet.

Konsekvensbedömningen kan dock komma att förändras i kommande detaljplaner ovan mark.

	Kulturmiljö och stadsbild	Naturmiljö
Uppgång Artisten (Planförslaget)	<i>marginell-liten</i>	<i>Liten</i>
Uppgång Fågelsången (Nollalternativet)	stor	måttlig-stor

5 Konsekvenser för Övergripande och strategisk MKB

I detta avsnitt bedöms och redovisas de eventuella ändringar som föreliggande MKB medför för den Övergripande och strategiska MKB som har gjorts samlat för Västlänkens detaljplaner avseende järnvägstunneln. Fokus ligger på de miljöaspekter som föreliggande MKB avgränsats till, dvs. kulturmiljö och stadsbild samt naturmiljö. Då föreliggande MKB är ett ändringstillägg till den MKB som gjorts samlat för Västlänkens detaljplaner avseende järnvägstunneln, och i vilken den Övergripande och strategiska MKBn ingår (kap 3-10), redovisas inte den Övergripande och strategiska MKBn som helhet här. För att ta del av denna hänvisas istället till huvuddokumentet (Detaljplaner Västlänken, Miljökonsekvensbeskrivning Järnvägstunneln, antagandehandling 2015-09-29).

5.1 Regional utveckling

Planförslaget väntas inte medföra någon märkbar skillnad i konsekvenser för den regionala utvecklingen jämfört med vad som utretts i MKB för Västlänkens detaljplaner. Läget för uppgången innebär fortfarande en närhet till universitetet, Renströmsparken och Götaplatsen/Avenyn. Genom att integreras i nya Artisten kan Västlänken bidra till att Musikhögskolan får en tydligare kontaktyta mot den omgivande staden. Det ger även Station Korsvägen en kulturell prägel som kan bli viktig för Västlänkens attraktivitet. Läget för uppgången kan även komma att stödja utvecklingen av ett gång- och cykelstråk längs Johannebergsgatan. Planförslaget innebär positiva konsekvenser för denna aspekt.

Nollalternativet väntas inte medföra märkbar skillnad i konsekvenser för den regionala utvecklingen i enlighet med MKB för Västlänkens detaljplaner. Nollalternativet innebär positiva konsekvenser för denna aspekt.

5.2 Stadens kulturmiljö

Planförslaget väntas inte medföra någon märkbar skillnad i konsekvenser för stadens kulturmiljö jämfört med vad som utretts i MKB för Västlänkens detaljplaner. Negativa konsekvenser är marginella-liten för kulturmiljö och stadsbild, vilket är närmast obefintligt i förhållande till Västlänkens totala konsekvenser för denna aspekt.

Konsekvenser av nollalternativet har redan utretts i MKB för Västlänkens detaljplaner. Den samlade bedömningen kvarstår.

5.3 Stadens grönsstruktur

Planförslaget väntas inte medföra någon märkbar skillnad i konsekvenser för stadens grönsstruktur jämfört med vad som utretts i MKB för Västlänkens detaljplaner. Negativa konsekvenser av planförslaget är liten-måttliga på naturmiljön och närmast obefintliga i förhållande till Västlänkens totala påverkan på denna aspekt.

Konsekvenser av nollalternativet har redan utretts i MKB för Västlänkens detaljplaner. Den samlade bedömningen kvarstår.

5.4 Hushållning med mark- och vattenresurser

God hushållning med de resurser som mark, vatten och den fysiska miljön för övrigt utgör är en del av miljöbalkens grundläggande mål (1 kap 1 § miljöbalken). Mark och vattenområden ska användas till det som de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet samt läge och föreliggande behov.

Viktiga medel för att nå dessa mål är de hushållningsbestämmelser som finns i miljöbalkens tredje och fjärde kapitel.

De generella hushållningsbestämmelserna, det vill säga att mark- och vattenområden används på lämpligaste sätt, gäller överallt.

För områden som är av riksintresse gäller särskilda hushållningsbestämmelser där utpekade riksvärden ges en särskild status i förhållande till andra anspråk inom samma område.

Västlänken är utpekad som riksintresse för kommunikation som planerad järnväg. Detsamma gäller för de tre planerade stationerna utmed sträckan. Samtidigt är stora delar av Göteborgs centrala delar av riksintresse för kulturmiljö.

Västlänken är en viktig del i förutsättningarna för att förtäta de centrala delarna av Göteborg och skapa ett attraktivt och lätt tillgängligt regioncentrum. Den nya järnvägen med sina stationer underlättar pendling till och från Göteborg och bedöms medföra en överflyttning av resenärer från vägtrafik till tågtrafik. Därmed främjas ett hållbart resande. Det minskar också anspråket på markområde för vägar. I dessa avseenden kan genomförandet av planerna för Västlänken således anses vara god hushållning med resurser.

Vid genomförandet av planerna kommer dock värden kopplat till riksintresset för kulturmiljö att påverkas. Ansvariga myndigheter (Riksantikvarieämbetet och länsstyrelsen) har framhållit risken för påtaglig skada på riksintresset om inte skyddsåtgärder vidtas.

Med beaktande av de revideringar som gjordes samt Trafikverkets förslag på villkor bedömde både Riksantikvarieämbetet och länsstyrelsen att påtaglig skada på riksintresset kan undvikas. Både detaljplanerna och järnvägsplanen för Västlänken innehåller särskilda skyddsåtgärder för att motverka skada på såväl kulturmiljön som stadsbilden. Ytterligare skyddsåtgärder studeras för den fortsatta processen. En handlingsplan har tagits fram av Trafikverket för tillvaratagande av kulturmiljön.²³

I denna MKB för detaljplan har förhållningssätt i det kommande planarbetet (skyddsåtgärder) tagits fram för att ta tillvara kulturmiljö och naturmiljö.

5.5 Nationella miljökvalitetsmål och kommunala miljömål

Sveriges riksdag har beslutat om 16 miljökvalitetsmål (miljömål) för en hållbar samhällsutveckling. Det innebär att nuvarande och kommande generationer ska tillförsäkras en hälsosam och god miljö utifrån sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter.

Miljömål som bedömts i tidigare MKB:er för Järnvägstunneln och Korsvägen har avgränsats från denna plan då förutsättningarna inte riskerar att förändras mot tidigare. Dessa är *Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö*.

De miljömål som i första hand kan beröras av en exploatering enligt denna plan, och därför ska bedömas, är:

²³ Trafikverket, 2015-09-01

- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

5.5.1 God bebyggd miljö

Riksdagens definition av det nationella målet

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra naturresurser främjas.

Göteborgs Stads definition av det lokala målet

Den bebyggda miljön i Göteborgs Stad ska bidra till en god livsmiljö där resurser nyttjas på ett hållbart sätt.

Relevanta lokala delmål

- Attraktiv bebyggelsestruktur – Bebyggelse, grönområden och andra offentliga platser samt transporter ska samverka till en god stadsstruktur.
- God ljudmiljö – Minst 90 procent av Göteborgs invånare har senast år 2020 en utomhusnivå vid sitt boende som understiger 60 decibel(A) ekvivalentnivå vid utsatt fasad. Minst 95 procent av stadens förskolor och grundskolor har senast år 2020 tillgång till lektyta med högst 55 decibel(A) ekvivalentnivå. Samtliga stadsparker har senast år 2020 nivåer som ligger under 50 decibel(A) ekvivalentnivå på större delen av parkytan.

Västlänken är avgörande både för att förverkliga de övergripande målen i Göteborgs stads översiktsplan om en tät och tillgänglig stad och för Göteborgsregionens tillväxtstrategi. Bland annat undanröjs den flaskhals som Göteborgs centralstation utgör idag. De tre stationerna bedöms få en viktig roll för regionens växande befolkning.

Västlänken bidrar således till både Göteborgs stads och regionens tillgänglighet. Genomförandet av detaljplanerna för Västlänken bidrar också till ett långsiktigt hållbart transportsystem genom att resenärer flyttar från vägtrafik till tåg.

Västlänken bedöms således medverka till miljö kvalitetsmålet om god bebyggd miljö och det lokala målet både med avseende på hållbart nyttjande av resurser och möjlighet till attraktiv bebyggelsestruktur.

Den miljömedicinska utredningen visar att effekterna på befolkningens hälsa av Västlänken blir små under driftskedet bland annat med avseende på buller. De aktuella detaljplanerna bedöms därför inte motverka möjligheten att nå det lokala delmålet som rör god ljudmiljö.

Denna plan innebär en uppgångsbyggnad som integreras i och anpassas till befintlig bebyggelse. Lösningen innebär att kultur- och naturvärden tas tillvara samt bidrar till en god stadsstruktur. Eventuella negativa kumulativa effekter av denna plan, som kan komma att uppstå i kommande planarbeten ovan mark, hanteras genom förslag på skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder.

Planförslaget innebär inga förändrade förutsättningar jämfört med ovanstående för miljömålet.

Nollalternativet har redan utretts och innebär ingen skillnad jämfört med ovanstående för miljömålet.

5.5.2 Ett rikt växt- och djurliv

Riksdagens definition av det nationella målet

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystem samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Göteborgs Stads definition av det lokala målet

Göteborg ska ha ett attraktivt och varierat landskap med en bevarad mångfald av djur och växter.

Relevanta lokala delmål

- Varierat landskap med rik biologisk mångfald – Göteborg ska till 2025 ha ett landskap med en rik variation av naturtyper, gröna stråk, goda spridningsmöjligheter, fungerande ekologiska processer så att den biologiska mångfalden inte minskar jämfört med 2008.
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv – Göteborgarna ska ha tillgång till natur- och kultur miljöer med ett varierat växt- och djurliv inom promenadavstånd (500 meter) från sin bostad.

Västlänken byggs huvudsakligen som tunnel genom berg. I de lägen där tunneln byggs i jord/lera uppstår ett schakt. Framförallt vid passagen genom Kungsparken, Nya Allén, de norra delarna av Haga Kyrkoplan och Liseberg innebär schaktet en förlust av flera gamla och grova träd som är av stor betydelse för den biologiska mångfalden i Göteborg. Träden kan i viss mån ersättas men effekten av att befintliga gamla (flera över 100 år) träd försvinner är långvarig (50–100 år). Även på andra ställen påverkas natur- och parkmiljöer, bland annat av ventilationsschakt och serviceschakt. Genomförandet av planerna för Västlänken inverkar i detta avseende således negativt på miljökvalitetsmålet om ett rikt växt- och djurliv.

Samtidigt kan överflyttningen av både persontrafik och godstrafik från väg till järnväg som förväntas ske vid anläggandet av Västlänken frigöra andra ytor inom staden som annars behövs för exempelvis vägar och parkeringsplatser. Dessa ytor kan omvandlas till gröna områden och därmed bidra positivt till en attraktiv stadsbild och även skapa nya utrymmen för djur och växter i staden.

Planförslaget innebär borttagande av två grova hästkastanjer som har lågt naturvärde (ej särskilt skyddsvärda, trädmiljö nr 4 i Naturvärdesbedömningen), samt en biotopskyddad allé av lågt naturvärde. Återplantering eller nyplantering av träd på samma plats eller i dess närhet minimerar negativ inverkan på miljökvalitetsmålet.

Planförslaget innebär en marginellt mindre negativ inverkan på miljökvalitetsmålet då skyddsvärda träd undviks.

Nollalternativet innebär att skyddsvärda träd som är rödlistade som akut hotade (trädmiljö nr 8 i Naturvärdesbedömningen) behöver tas bort, varav ett jätteträd.

Nollalternativet har redan utretts och innebär ingen skillnad jämfört med ovanstående för miljökvalitetsmålet.

5.6 Miljökvalitetsnormer

Föreliggande förslag till ändring av detaljplan berör inga miljökvalitetsnormer. Därmed kvarstår de bedömningar som gjorts avseende miljökvalitetsnormer i den Övergripande och strategiska MKBn.

5.7 Kumulativa effekter

De kumulativa effekterna kvarstår enligt bedömning i den Övergripande och strategiska MKBn. Aktuell plan påverkar inte denna bedömning.

6 Bedömning av betydande miljöpåverkan

Utredningen i denna MKB visar att planförslaget inte innebär större negativa konsekvenser för berörda miljöaspekter. Föreliggande detaljplan ändrar därför inte bedömningen som görs i den samlade MKB:n för Västlänkens detaljplaner.

7 Uppföljning av betydande miljöpåverkan

I enlighet med det som betonas i den samlade MKB:n för Västlänkens detaljplaner är det viktigt att det sker en samlad uppföljning vad gäller trädens skydd under genomförandetiden. Återplantering och nyplantering sker i enlighet med den trädplan som Trafikverket och Göteborgs Stad arbetar fram. I genomförandeavtalet beskrivs att samråd med berörd kommunal förvaltning ska ske om de träd som berörs av markarbeten och ska flyttas eller ersättas. Uppföljning bör bland annat ske av hur många ur natur- och kultursynpunkt värdefulla ädellövträd som har kunnat flyttas eller har behövt avverkas samt om bevarade träd tagit skada av grundläggning och markarbeten.

Andra exempel på aspekter som är väsentliga att följa upp är att gestaltungsprogrammet och planernas bestämmelser om varsamhet och förvanskning följs vad gäller kulturmiljön.

Medverkande

Utgivare Sophia Älfvåg, planarkitekt stadsbyggnadskontoret Göteborgs Stad

Uppdragsledare Elina Engelbrektsson, WSP Sverige AB

Handläggare Adam Augustsson, WSP Sverige AB

Granskare Elina Engelbrektsson och Anna Uhrbom, WSP Sverige AB

Referenser

Göteborgs stad

Underlag till aktuell detaljplan och MKB

- *Förstudie till miljökonsekvensbeskrivning (behovsbedömning)*, Göteborgs stad
- *Hovrätten med omgivning, Kulturmiljöbilaga till miljökonsekvensbeskrivning för detaljplan för Västlänken*, Tyréns 2016-05 (Konceptversion)

Detaljplaner Västlänken, Järnvägstunneln

- *Miljökonsekvensbeskrivning Järnvägstunneln*, Ramböll, 2015-09-29
- *Naturmiljöutredning för Västlänken i Göteborg – underlag för detaljplaner och konsekvensbeskrivningar*, Calluna 2013 (reviderad 2014-09-16)
- *Övergripande naturbedömning väster om Korsvägen (Naturvärdesbedömning)*, Göteborgs Stad, 2016-04-19
- *Kulturmiljöbilaga till miljökonsekvensbeskrivning för Västlänken; Järnvägstunneln*, Tyréns 2014-11-10
- *Fördjupad kulturmiljöbeskrivning för Korsvägen med omgivning*, Antiquum 2014 (reviderad 2014-09-18)

Detaljplaner Västlänken, Station Korsvägen

- *Miljökonsekvensbeskrivning Station Korsvägen*, Ramböll, 2016-02-25

Strategiska underlag

- *Stadsutvecklingsprogram för Korsvägenområdet, Version 1.0, Sammanfattning januari 2016*, Göteborgs stad 2016

Kulturmiljöprogram och kulturmiljöunderlag

- *Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Göteborg: ett program för bevarande, del 1. Stadsbyggnadskontoret*, Göteborg, 1999
- *PM Åtgärdsförslag vid Korsvägen-Liseberg*, Göteborgs stadsmuseum, 2015-06-18

Trafikverket

Järnvägsplan, Västlänken, <http://www.trafikverket.se/nara-dig/Vastra-gotaland/projekt-i-vastra-gotalands-lan/Vastlanken---smidigare-pendling-och-effektivare-trafik/Dokument/Aktuella-handlingar/Jarnvagsplan/>

- *Miljökonsekvensbeskrivning*
- *Miljökonsekvensbeskrivning, Underlagsrapport Kulturmiljö*, sammanställd av ÅF/Enviroplaning med underlag från Sweco, Riksantikvarieämbetet UV och Göteborgs stadsmuseum (2014-09-01)
- *Miljökonsekvensbeskrivning, Underlagsrapport Naturmiljö*, Trafikverket, sammanställd av ÅF/Enviroplaning med underlag från Göteborgs stad
- *Handlingsplan för tillvaratagande kulturmiljö*, Trafikverket med medverkan av Sweco, WSP, Riksantikvarieämbetet UV Väst, Göteborgs stadsmuseum, 2015-09-01

Riksantikvarieämbetet

Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6§ miljöbalken, Handbok 2014-06-23.

<http://www.raa.se/app/uploads/2014/07/Handbok-riksintressen-140623.pdf>

Boverket

PBL, Kunskapsbanken, "Förvanskningförbudet". <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-plan---och-bygglagen/krav-pa-byggnadsverk-och-tomter/forvanskningforbudet/>

Naturvårdsverket

Naturvårdsverkets hemsida, avverkning av skyddsvärt träd. <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Ovriga-vagledning/Samrad-enligt-12-kap-6--miljobalken/Avverkning-av-skyddsvarda-trad/>

Övrigt

Akademiska hus hemsida, <http://www.akademiskahus.se/aktuellt/nyheter/2015/11/parallella-uppdrag-for-campus-nackrosen-genomforda/>

Figurer

- Station Korsvägens utbredning enligt järnvägsplanen, figur från Trafikverket (avsnitt 1)
- Plankarta aktuell detaljplan (avsnitt 3.1)
- Utredningsområde, underlagskarta från Geodatasamverkan
- Utredningsområde kulturmiljö och stadsbild, underlagskarta från *Geodatasamverkan*.
- Naturvärdesinventering, karta, Calluna (avsnitt 4.2.1)
- Göteborgs stads bevarandeprogram volym 1, del 1
 - o Karta över område 6:B samt karta över område 6:D